

**ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

Κωνσταντία Πέτρου

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Master in European Governance

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΝΕΑΠΟΛΙΣ ΠΑΦΟΥ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η ανάδειξη των μεθόδων διαχείρισης του φυσικού αερίου ως μέσω για την οικονομική ανάκαμψη της Κύπρου, σε σχέση με τις προοπτικές που διαφαίνονται μετά την ανακάλυψη των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κύπρου (ΑΟΖ). Πιο συγκεκριμένα ο στόχος είναι η μελέτη και η ανάλυση των δυνατοτήτων για την οικονομική ανάκαμψη της κυπριακής οικονομίας και η παρουσίαση προτάσεων όσον αφορά τις προοπτικές και την πολιτική που πρέπει να ακολουθηθεί στην Κύπρο.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ιδιαίτερες ευχαριστίες απευθύνω στον Κοσμήτορα της Σχολής καθηγητή Γιάννη Βαληνάκη, του οποίου η εξαιρετική διδακτική και ερευνητική ακαδημαϊκή προσέγγιση μου άνοιξε δρόμους για εποικοδομητικούς, επιστημονικούς προβληματισμούς και προσεγγίσεις. Επίσης στους επιβλέποντες καθηγητές Σπύρο Βλιάμο και Ναπολέον Μαραβέγια που με την ακαδημαϊκή τους σοφία και εύστοχη καθοδήγηση βοήθησαν να διεξέλθω ένα πολυσύνθετο πρόβλημα και να συγγράψω αυτό το πόνημα. Ευχαριστώ και τον Πρύτανη του Πανεπιστημίου καθηγητή Ηλία Ντινένη, που μου έδωσε την ευκαιρία να παρακολουθήσω αυτό το μεταπτυχιακό πρόγραμμα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	ΣΕΛ.2
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	ΣΕΛ.3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	ΣΕΛ.6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	
1.1 Μεθοδολογία.....	ΣΕΛ.7
1.2 Θεωρητικό Πλαίσιο.....	ΣΕΛ.8
1.3 Βιβλιογραφία.....	ΣΕΛ.10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΗΣ ΤΩΝ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΙ Η ΓΕΩΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ	
2.1 Ιστορική αναδρομή της ανακάλυψης των υδρογονανθράκων στην Κυπριακή ΑΟΖ..	ΣΕΛ.13
2.2 Γεωστρατηγική θέση της Κύπρου και γεωπολιτικά οφέλη.....	ΣΕΛ.18
2.3 Ο ρόλος της ΕΕ και των ΗΠΑ.....	ΣΕΛ.19
2.3.1 Ο ρόλος της ΕΕ.....	ΣΕΛ.19
2.3.1 Ο ρόλος των ΗΠΑ.....	ΣΕΛ.21
2.4 Ο ρόλος του Ισραήλ.....	ΣΕΛ.23
2.4.1 Ισραήλ-Κύπρος.....	ΣΕΛ.24
2.4.2 Ελλάδα-Κύπρος-Ισραήλ.....	ΣΕΛ.24
2.5 Η τουρκική πολιτική.....	ΣΕΛ.26
2.6 Η ενεργειακή πολιτική της Κύπρου.....	ΣΕΛ.29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	
3.1 Οικονομικές θεωρίες και η σημερινή κρίση.....	ΣΕΛ.31
3.1.1 Νεοκλασική θεωρία.....	ΣΕΛ.31
3.1.2 Μαρξιστική θεωρία.....	ΣΕΛ.32
3.1.3 Κεϋνσιανή θεωρία.....	ΣΕΛ.34
3.2 Οικονομική κρίση και Ε.Ε.....	ΣΕΛ.35
3.3 Η κατάσταση της Κυπριακής οικονομίας.....	ΣΕΛ.38

3.4 Οι παράγοντες που συνέβαλαν στην κρίση.....	ΣΕΛ.39
3.5 Η συμβολή των υδρογονανθράκων στην οικονομία-διεθνή παραδείγματα.....	ΣΕΛ.46
3.5.1 Νορβηγία.....	ΣΕΛ.48
3.5.2 Ιράν.....	ΣΕΛ.49
3.5.3 Κατάρ.....	ΣΕΛ.49

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ

4.1 Οι ερευνητικές προσπάθειες στην Κυπριακή ΑΟΖ και τα πρώτα αποτελέσματα.....	ΣΕΛ.51
4.2 Προοπτικές.....	ΣΕΛ.56

ΚΕΦΑΛΙΟ 5^ο ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ.....	ΣΕΛ.63
---	---------------

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με την ανακάλυψη των υδρογονανθράκων στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κύπρου, ο ρόλος της χώρας έχει αναβαθμιστεί στον παγκόσμιο ενεργειακό χάρτη. Τα κοιτάσματα φυσικού αερίου τα οποία έχουν εντοπιστεί, καθώς και τα προβλεπόμενα κοιτάσματα πετρελαίου που ενδέχεται να εντοπιστούν, συμβάλλουν καταλυτικά στην ενεργειακή αυτονομία της Κυπριακής Δημοκρατίας και στην ενίσχυση της οικονομίας της. Οι εξελίξεις αυτές διαμορφώνουν ένα νέο σκηνικό στα κυπριακά δρώμενα, στην κυπριακή οικονομία, στο ρόλο που θα διαδραματίζει η χώρα ως περιφερειακό ενεργειακό κέντρο και συνεπώς στην ανάπτυξη του βιοτικού επιπέδου των πολιτών.

Στην έρευνα θα αναφερθούν τα πρώτα βήματα της εθνικής στρατηγικής τα οποία βρίσκονται σε εξέλιξη, για την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων της χώρας και οι προοπτικές για την κυπριακή οικονομία. Οι προοπτικές αυτές είναι αρκετά ευοίωνες, τόσο στην φάση αξιοποίησης των φυσικών κοιτασμάτων τα οποία έχουν εντοπιστεί ήδη, αλλά οι προοπτικές διανοίγονται και στην ανεύρεση πρόσθετων κοιτασμάτων φυσικού αερίου και πετρελαίου, που παρέχουν την δυνατότητα για την ριζική αλλαγή στην αναπτυξιακή πορεία της χώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 Μεθοδολογία

Για την ετοιμασία της μελέτης, έγινε επισκόπηση σχετικής βιβλιογραφίας με σκοπό την αξιοποίηση των πληροφοριών για την εκπόνηση της εργασίας.

Επιλέχθηκαν σημαντικές πληροφορίες οι οποίες περιλαμβάνουν επίσημες αποφάσεις και εξαγγελίες της Κυβέρνησης για την υπο εξέλιξη εθνική στρατηγική για την σωστή αξιοποίηση των κοιτασμάτων, τα έργα τα οποία θα πραγματοποιηθούν και οι προβλέψεις για την οικονομία.

Δόθηκε βαρύτητα σε δύο παραμέτρους, την ενεργειακή πολιτική της Κύπρου καθώς και άλλων χωρών και τις δυνατότητες ανάκαμψης της Κυπριακής οικονομίας με την ανακάλυψη υδρογονανθράκων στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κύπρου.

1.2 Θεωρητικό πλαίσιο μελέτης

Στο πρώτο κεφάλαιο περιλαμβάνεται η μεθοδολογία της έρευνας η οποία χρησιμοποιήθηκε για να συγκεντρωθούν πληροφορίες για το φυσικό αέριο, τις ενεργειακές πολιτικές καθώς και για την οικονομία. Στην συνέχεια ακολουθεί η βιβλιογραφία και οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται ιστορική αναδρομή της ανακάλυψης υδρογονανθράκων στην Ανατολική Μεσόγειο καθώς και στην κυπριακή ΑΟΖ, μια σύντομη αναφορά στην γεωστρατηγική κατάσταση της περιοχής, στην συνέχεια γίνεται ανάλυση στο ρόλο της ΕΕ όσον αφορά την εύρεση κοιτασμάτων στις χώρες μέλη. Επίσης ο ρόλος των ΗΠΑ μετά την εξεύρεση κοιτασμάτων φυσικού αερίου απέναντι στην Κύπρο, η συνεργασία με το Ισραήλ και η ενεργειακή πολιτική του, γίνεται αναφορά στην πολιτική που ακολουθεί η Τουρκία με την ενεργειακή εξέλιξη της Κυπριακής Δημοκρατίας και τις αντιδράσεις αυτής και τέλος γίνεται ανάλυση της ενεργειακής πολιτικής της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Στο τρίτο κεφάλαιο περιγράφεται η οικονομική θεωρία, η νεοκλασική θεωρία, η μαρξιστική θεωρία και θεωρία του Keynes, καθώς και η σημερινή οικονομική κρίση η οποία έχει παγκόσμιο αντίκτυπο. Στην συνέχεια γίνεται αναφορά στην κατάσταση της κυπριακής οικονομίας και οι λόγοι που συνέβαλαν σε αυτή την οικονομική κρίση. Τέλος αναλύεται η συμβολή των υδρογονανθράκων στην οικονομία, αναφέροντας κάποια διεθνή παραδείγματα.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται γενικές πληροφορίες για το φυσικό αέριο, μια ιστορική αναδρομή για την περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και της Κύπρου, για τις ερευνητικές προσπάθειες, που περιλαμβάνει την έρευνα για τον εντοπισμό του φυσικού αερίου και την διάνοιξη της ερευνητικής γεώτρησης, τα πρώτα αποτελέσματα. Ακολούθως γίνεται μία εκτενής αναφορά στα στάδια εξόρυξης και μεταφοράς του φυσικού αερίου στην στεριά, καθώς και την δημιουργία του τερματικού σταθμού με αποτέλεσμα την δημιουργία θέσεων εργασίας, τις ανάγκες απασχόλησης, το οποίο είναι ένα σημαντικό κομμάτι της κυπριακής οικονομίας για την καταπολέμηση της αυξανόμενης ανεργίας. Τέλος έγινε αναφορά στις πρώτες πολιτικές

αποφάσεις μετά την γεώτρηση και τη εξεύρεση φυσικού αερίου, μελέτη και ανάλυση για τις προοπτικές εξέλιξης της κυπριακής οικονομίας.

Τέλος στο πέμπτο κεφάλαιο καταγράφονται τα συμπεράσματα τα οποία απορρέουν απο τη έρευνα/μελέτη.

1.3 Βιβλιογραφία

- Δρ.Θάνος Π. Ντόκος «Ένταση στην Ανατολική Μεσόγειο. Το Γεωπολιτικό τετράγωνο Ελλάδας-Κύπρου-Ισραήλ-Τουρκίας» 10/2011 σελ.5
- Ενεργειακή Κατάσταση και Προοπτικές Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στις χώρες τις Ανατολικής Μεσογείου” Ξενάκης Γεώργιος σελ 17
- «Ραγδαία Ενεργειακή υποτίμηση της Τουρκίας» του Γιώργου Καπόπουλου 25/10/2012
- Lapavitsas K., *Financialised Capitalism: Crisis and Financial Expropriation*, περιοδικό *Historical Materialism*, τ.17, Νο2, 2009, σελ. 114-148
- «Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ”» Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων Τομέας Ρωσίας-Ευρασίας & Νοτιοανατολικής Ευρώπης
- de Grauwe P., Τα Οικονομικά της Νομισματικής Ένωσης, εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα, 2001.
- Βάσος Γεωργίου «Δημόσια Δοίκηση»
- Νοτιοανατολικής Μεσογείου» του Δρ. Θεόδωρου Τσακίρη
- Βαρουξάκης Σ., *Η Διπλωματία της Μεσογείου*, εκδ. Σάκκουλας, Αθήνα, 2011..
- Στρατή Α., *Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη*, εκδ.
- Nye J., “Get Smart”, *Foreign Affairs*, 88 160, 2009, pp. 160-163
- Ξενάκης Δ. και St. C. Calleya, «Ασφάλεια και Στρατηγική Συνεργασία στη Μεσόγειο: Οικοδόμηση Εμπιστοσύνης και Πρόληψη Συγκρούσεων», Κείμενα Πολιτικής, *ΕΛΙΑΜΕΠ*
- Calleya, St. C. & Ξενάκης, Δ. Κ. 2008a, «Εξω-περιφερειακή Παρέμβαση στη Μεσόγειο: Ο Ρόλος των ΗΠΑ και NATO», *Γεωστρατηγική*, 13:7-30.
- Μαραβέγιας, Ν. & Τσινισιζέλης, Μ. Ι.Η Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση: Θεωρία, Θεσμοί, Πολιτικές

Διαδικτυακές Πηγές

- Οι Τρεις πηγές & Τα Τρία Συστατικά Μέρη του Μαρξισμού, Συλλεγμένα Έργα, Αριθμ. 19, σελ. 23-28, Εκδότες Progress, Μόσχα ((www.marx.org)
- http://www.koel.gr/iindex.php?option=com_content&view=article&id=90
- <http://thecypruslawyer.com/cypriot-banks-in-the-aftermath-of-the-greek-haircut/cyprus-news/>
- <http://www.sigmalive.com/simerini/business/news/537321>
- <http://www.philenews.com> Εφημερίδα Ο Φιλελεύθερος απο το άρθρο «Οικονομική κρίση και πολιτικές ευθύνες» του Γιάννη Ν. Παναγιώτου.
- <http://www.sigmalive.com/simerini/business/news/537321>
- http://www.mfa.gov.cy/mfa/embassies/embassy_doha.nsf/DMLinfo_gr/DMLinfo_gr
- <http://www.lygeros.org/articles.php?n=11106&l=gr>
- <http://alithia.com.cy/index>
- http://www.energia.gr/article.asp?art_id=62121
- <http://elladasimera.blogspot.com>
- http://europa.eu/pol/ext/index_en.htm
- <http://foreignaffairs.gr/article/>
- http://greeknation.blogspot.com/2010/11/blog-post_5773.html
- [http://blog.gmfus.org/2012/4/ Sir Michael Leigh “Εξερευνώντας την Συμμαχία Κύπρου-Ισραήλ στην ανατολική Μεσόγειο»](http://blog.gmfus.org/2012/4/Sir_Michael_Leigh_Εξερευνώντας_την_Συμμαχία_Κύπρου-Ισραήλ_στην_ανατολική_Μεσόγειο)
- Τσακίρης Θ., «Το ενεργειακό παιχνίδι στην Νοτιοανατολική Μεσόγειο», *Foreign Affairs Hellenic Edition*, διαθέσιμο στο <http://foreignaffairs.gr/articles/68634/dr-theodoros-tsakiris/to-energeiako-paixnidi-sti-notioanatoliki-mesogeio>
- Βαληνάκης Γ., «Το σχέδιο «Ελλάς επί Τέσσερα»: Πώς εξελίχθηκαν οι προσπάθειες για τις ΑΟΖ και... σταμάτησαν το 2009», *Foreign Affairs – the Hellenic Edition*, 12/6/2012, διαθέσιμο στο <http://foreignaffairs.gr/articles/68831/giannis-balinakis/to-sxedio-%C2%ABellas-epi-tessera%C2%BB?page=show>

- Ξενάκης Δ. «Στη Σκιά της Βαρκελώνης: Η Ένωση για τη Μεσόγειο και οι προοπτικές περιφερειακής οργάνωσης», Τετράδια Πολιτικής Επιστήμης, Νο. 6, 2009, διαθέσιμο στο <http://sciencestage.com/uploads/text/fXZfTBrRQiGkVbQtfaqak.pdf>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΚΑΙ Η ΓΕΩΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ

2.1 Ιστορική αναδρομή της ανακάλυψης υδρογονανθράκων στην κυπριακή ΑΟΖ

Οι πρώτες έρευνες για την εύρεση κοιτασμάτων φυσικού αερίου ξεκίνησε γενικά στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου το χρονικό διάστημα μεταξύ 1930 με 1948. Η εταιρεία Iraq Petroleum Co με έδρα της τον Λονδίνο άρχισε να ερευνά την περιοχή της Κύπρου για υδρογονάνθρακες, χωρίς όμως να έχει ιδιαιτέρως ενθαρρυντικά αποτελέσματα¹.

Στην δεκαετία του 1960 και 1970, οι μεγάλες δυνάμεις ΕΣΣΔ και ΗΠΑ, εξέφρασαν ενδιαφέρον για τα πιθανά κοιτάσματα της Ανατολικής Μεσογείου, έτσι ξεκίνησαν μια προσπάθεια να χαρτογράψουν την περιοχή, χρησιμοποιώντας την μέθοδο της λήψης υποβρύχιων φωτογραφιών. Οι ανακοινώσεις της εποχής εκείνης ανέφεραν χωρίς όμως να το επιβεβαιώνουν ότι υπήρχε φυσικό αέριο, ούτε προσδιόριζαν την ακριβή θέση των φημολογούμενων κοιτασμάτων. Στην συνέχεια, το 1974 η εταιρεία Shell έδειξε ενδιαφέρον να συμμετάσχει και αυτή να στις διαδικασίες έρευνας, ιδιαίτερα στην θαλάσσια περιοχή ανοικτά της Καρπασίας².

¹ Διαδικτυακή πηγή: <http://www.idis.gr>

² Ιωσηφίδης Ιωσήφ, "Ενεργειακός Σχεδιασμός 2011-2030 και Γεωπολιτική. Κύπρος : ΑΠΕ, Φυσικό Αέριο. 27+12 χώρες μαζί... και 1 εναντίον.". σελ. 15

Από το 1975 μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 2000 πραγματοποιήθηκαν αρκετές σειсмоγραφικές μελέτες σχεδόν σε όλη την Α. Μεσόγειο κυρίως από εταιρείες γαλλικών και αμερικανικών συμφερόντων, τα αποτελέσματα δεν ήταν τόσο ικανοποιητικά όσο περίμεναν. Ωστόσο, ικανοποιητικά ήταν τα αποτελέσματα σε ορισμένες περιοχές, όπως αυτή στα ανοικτά του Δέλτα του Νείλου, όπου η Shell σε συνεργασία με την αιγυπτιακή κυβέρνηση διεξήγαγαν έρευνες, διαπιστώνοντας τη σοβαρή πιθανότητα ύπαρξης υδρογονανθράκων.³

Στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου το δυναμικό των πηγών ενέργειας είναι πλούσιο και άφθονο και η αξιοποίηση τους μπορεί να είναι δυνατή για παραγωγή ενέργειας σε μεγάλη κλίμακα. Η δυνατότητα εκμετάλλευσης τους εξαρτάται από πολλούς παράγοντες οι οποίοι μπορούν να επηρεάσουν στην ενεργειακή ανάπτυξη, για παράδειγμα η έλλειψη οικονομικών πόρων, η απουσία οικονομικών επενδύσεων, η έλλειψη κατάρτισης ενεργειακών και περιβαλλοντικών οφελών καθώς επίσης η πολιτική αστάθεια στην περιοχή είναι ένας βασικός παράγοντας για την μη ανάπτυξη της περιοχής.

Η σημερινή λοιπόν κατάσταση στην περιοχή της ανατολικής Μεσογείου, περιπλέκει την προσπάθεια ενεργειακής ανάπτυξης. Οι παλαιστίνιοι προσπαθούν να πετύχουν αναγνώριση παλαιστινιακού κράτους, οι σχέσεις μεταξύ Ισραήλ και Αιγύπτου ενεργειακά είναι ανύπαρκτες, επικρατεί ένταση ανάμεσα στο Ιράν και στην Τουρκία λόγω εγκατάστασης νατοϊκού ραντάρ⁴ για αντιπυραυλική προστασία από το Ιράν. Επίσης τα τελευταία χρόνια οι ισορροπίες στην περιοχή έχουν αλλάξει είναι σημαντικό να αναφέρουμε γεγονότα τα οποία επηρέασαν αυτές τις ισορροπίες. Οι αλλαγές των καθεστώτων Αιγύπτου και Λιβύης, οι κρίσιμες εξελίξεις στην Συρία, η Τουρκία με τις συνεχείς παρεμβάσεις για την προόδο των ερευνών της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης της Κύπρου και τέλος η οικονομική κρίση, που οδήγησε την Ελλάδα σε ύφεση, έχει αλλάξει πολιτικά και οικονομικά την Ανατολική Μεσόγειο.

^{3 3} Ιωσηφίδης Ιωσηφ, "Ενεργειακός Σχεδιασμός 2011-2030 και Γεωπολιτική. Κύπρος : ΑΠΕ, Φυσικό Αέριο. 27+12 χώρες μαζί... και 1 εναντίον.". σελ. 15

⁴ Δρ. Θάνος Π. Ντόκος «Ένταση στην Ανατολική Μεσόγειο. Το Γεωπολιτικό τετράγωνο Ελλάδας-Κύπρου-Ισραήλ-Τουρκίας» 10/2011 σελ. 5

Οι χώρες της Ανατολικής Μεσογείου δεν βρίσκονται στην ίδια βαθμίδα ενεργειακών πηγών, έχουν διαφορετικά αποθέματα καυσίμων και οι τρόποι παραγωγής ενέργειας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να συσταθούν πολλοί οραγανισμοί⁵ που μελετούν και εργάζονται για να υλοποιήσουν ένα κοινό πλάνο «ενιαίας ενεργειακής αγοράς» στη Μεσόγειο⁶ με σκοπό την σταθερή ανάπτυξη του τομέα της ενέργειας και της οικονομίας.

Δημοσίευμα του περιοδικού Εκόνομιστ αναφέρει τις γεωπολιτικές συνθήκες που δυσκολεύουν την αξιοποίηση των κοιτασμάτων φυσικού αερίου στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

Αρχικά αναφέρεται το συγκεκριμένο δημοσίευμα στο Ισραήλ όσο και στη Κύπρο οι οποίες έχουν πολλά να κερδίσουν από την αξιοποίηση του αερίου. Πιο συγκεκριμένα όσον αφορά την κυπριακή περίπτωση τονίζει ότι την παρούσα στιγμή η χώρα παράγει το 95% της ενέργειας που καταναλώνει από ακριβό πετρέλαιο, ενώ το αέριο θα ήταν φθηνότερο και επιπλέον θα μπορούσε να εξάγεται σε άλλες χώρες. Προς το παρόν όμως η Κύπρος δεν έχει ξεκινήσει την εξόρυξη των υδρογονανθράκων. Τονίζει ότι μέχρι στιγμής έχουν ανακαλυφθεί 7 τρισεκατομμύρια κυβικά πόδια αερίου ανοιχτά των ακτών του νησιού.

Για το Ισραήλ σημειώνει ότι με την έναρξη αξιοποίησης του κοιτάσματος Ταμάρ που προσδιορίζεται για φέτος δηλαδή το 2013, η ανάπτυξη του κοιτάσματος Λεβιάθαν εξαρτάται από την πολιτική. «Οι νευρικοί εθνικιστές θέλουν όλο το αέριο να προορίζεται για Ισραηλινούς καταναλωτές. Αλλά κάτι τέτοιο θα σήμαινε χαμηλότερα έσοδα για τις εταιρείες που πρέπει να επενδύσουν χρήματα για την εξόρυξη του αερίου. Αν δεν επιτραπούν οι εξαγωγές, δε θα επενδύσουν» (περιοδικό Εκόνομιστ.)

Οι ξένες εταιρείες που θέλουν να αναμιχθούν στην αξιοποίηση των κοιτασμάτων αερίου έχουν μεν τη σύσταση ισραηλινής κυβερνητικής επιτροπής υπέρ της άδειας πώλησης στο εξωτερικό μέρους του αερίου, ανησυχούν όμως για τα αποτελέσματα των ισραηλινών εκλογών. Γενικά η

⁵ Μερικοί οργανισμοί είναι:

- MENAREC (Middle East-North Africa Renewable conference)
- MEDENER ((Mediterranean Association Of National Agencies for Ehergy Conservation)

⁶ «Ενεργειακή Κατάσταση και Προοπτικές Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στις χώρες τις Ανατολικής Μεσογείου» Ξενάκης Γεώργιος σελ 17

έκρυθμη κατάσταση στην Ανατολική Μεσόγειο ανησυχεί τον υπόλοιπο κόσμο για τη μεταφορά του φυσικού αερίου.

Για παράδειγμα τα σύνορα του Ισραήλ με το Λίβανο είναι διαφιλονικούμενα και η ενεργειακή συνεργασία με την Κύπρο έχει ανάψει μία ακόμα φωτιά. Επίσης οι διεκδικήσεις του ψευδοκράτους με οδηγίες της Τουρκίας για κοινά οφέλη από την εκμετάλλευση του φυσικού αερίου συμπίπτουν με ελληνοκυπριακές διεκδικήσεις.

Η πώληση στο εξωτερικό υγροποιημένου φυσικού αερίου σε αγορές όπου οι τιμές είναι υψηλές θα ήταν η κατάλληλη στιγμή αλλά αυτό θα απαιτούσε τεράστιες επενδύσεις και μια μεγάλη παράκτια περιοχή επεξεργασίας αλλά η Κύπρος αδυνατεί αυτή τη στιγμή για δημιουργία σταθμού υγροποίησης του αερίου. Μια μονάδα υγροποίησης (LNG) στο Ισραήλ δεν θα ήταν πρακτική λύση από τη στιγμή που ο χώρος είναι περιορισμένος, οι περιβαλλοντιστές δεν υποχωρούν και είναι δύσκολο να υπάρξουν εγγυήσεις ασφάλειας.

Τέλος καταλήγει το Εκόνομιστ, η περιοχή είναι ευλογημένη με φυσικό αέριο αλλά έχει την κατάρα της αδυναμίας να το αξιοποιήσει.⁷

Η ιστορία και οι προσπάθειες για τον εντοπισμό φυσικού αερίου στην Κύπρο, δεν ξεκίνησαν πρόσφατα, η προσπάθεια για τον εντοπισμό του ξεκίνησε το 1938 από την Εταιρεία Πετρελαίου του Ιράκ η οποία άρχισε έρευνες γεωλογικές και διαρκεσαν σχεδόν μία δεκαετία. Μέχρι το 1970 με βάση των παραπάνω ερευνών, πραγματοποιήθηκαν τέσσερις γεωτρήσεις για τον εντοπισμό φυσικού αερίου, χωρίς κανένα αποτέλεσμα. Οι διερευνητικές γεωτρήσεις έγιναν στις εξής περιοχές: στο Τσέρι, στη Μονή, στο Λευκόνοικο και στον Αρχάγγελο περιοχή Λευκωσίας.

Το 1985 η Σοβιετική Ακαδημία Επιστημών, διεξήγαγε έρευνες στη θαλάσσια περιοχή της Κύπρου χωρίς να αναφερθούν κάποια αποτελέσματα.

Σημαντικός σταθμός στην πορεία εξεύρεσης κοιτασμάτων στην Κύπρο, ήταν η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας⁸ και η επικύρωση του από την Κύπρο, η οποία

Σύμβαση προβλέπει και τον θεσμό της Αποκελιστικής Οικονομικής Ζώνης από κράτη.

⁷ <http://www.politis-news.com/cgi-bin/hweb?-A=226350&-V=articles>

⁸ UNCLOS (UNITED NATIONS CONVENTION OF THE LAW OF THE SEA)

Τα καθοριστικά βήματα έγιναν μετά το 2000, δηλαδή κατά την δεκαετία 2000 με 2010. Πιο συγκεκριμένα το 2004 έγινε η κύρηξη της Κυπριακής ΑΟΖ και μετά από μία σοβαρή προεργασία σε νομικό, διπλωματικό και πολιτικό επίπεδο, υπογράφηκαν συμφωνίες οριοθέτησης της Κυπριακής ΑΟΖ, το 2003 με την Αίγυπτο, το 2007 με τον Λίβανο⁹ και το 2010 με το Ισραήλ.

Ο πρώτος γύρος αδειοδότησης πραγματοποιήθηκε το Φεβρουάριο του 2007, μετά από έρευνες που διεξήγαγε η Νορβηγική εταιρεία PGS GEOPHYSICAL AS σε συνεργασία με το Υπουργείο Εμπορίου Βιομηχανίας και Τουρισμού και έτυχαν ερμηνευτικής ανάλυσης από την Γαλλική εταιρεία BEISCIP FRANLAP. Το 2008 δόθηκε ερευνητική άδεια στην Noble Energy για το τεμάχιο 12. Το 2011, συγκεκριμένα το Δεκέμβριο του 2011, γνωστοποιήθηκαν τα πρώτα αποτελέσματα για την εξεύρεση των κοιτασμάτων του φυσικού αερίου στο τεμάχιο 12 της Κυπριακής ΑΟΖ.

Ακολούθως, μετά τις τελευταίες εξελίξεις, άρχισε μια έντονη δραστηριότητα στην περιοχή και εξέφρασαν ενδιαφέρον και άλλοι οικονομικοί φορείς για άλλα τεμάχια. Η Γαλλική TOTAL για το τεμάχιο 11, η Ιταλική ENI για τα τεμάχια 2 και 3. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η Κυπριακή Δημοκρατία να ακολουθεί μια πολιτική η οποία να διευρύνει τις διακρατικές τις σχέσεις με άλλες χώρες, για παράδειγμα με το Ισραήλ, σε θέματα ενέργειας, έτσι ώστε να επιτευχθεί μία καλή συνεργασία για την αποτελεσματικότερη διαχείριση των κοιτασμάτων.

⁹ Η Συμφωνία δεν έχει επικυρωθεί ακόμα από το Λίβανο, λόγω διαφορών με το Ισραήλ

Ανατολική Μεσόγειος

2.2 Η γεωστρατηγική θέση της Κύπρου και γεωπολιτικά οφέλη

Σύμφωνα με τις μέχρι τώρα υπολογιζόμενες ποσότητες φυσικού αερίου στην Κυπριακή ΑΟΖ, και με τα μέχρι τώρα δεδομένα, όπου ενδεχομένως κάτω από το κοίτασμα φυσικού αερίου, σε μεγαλύτερο βάθος, βρίσκεται επίσης πετρέλαιο, η Κύπρος εξασφαλίζει σημαντική θέση μεταξύ των χωρών-παραγωγών φυσικού αερίου και πετρελαίου.

Η Κύπρος με τις τελευταίες εξελίξεις, αναβαθμίζεται γεωστρατηγικά. Υπολογίζεται ότι από τα κοιτάσματα φυσικού αερίου, η εγχώρια αγορά θα χρειάζεται μόνο το 5% και το υπόλοιπο 95% θα εξάγεται, άρα θα ενταχθεί στον ενεργειακό χάρτη της Ευρώπης. Επίσης η κατασκευή τερματικού για την υδροποίηση του φυσικού αερίου, την καθιστά άμεσα σε περιφεριακό ενεργειακό κέντρο.

Από την εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων θα προκύψουν και γεωπολιτικά οφέλη στα οποία γίνεται μια σύντομη αναφορά στη συνέχεια. Σταθερά μέλη του Συμβουλίου ασφαλείας του ΟΗΕ όπως Ρωσία, Γαλλία, Μεγ. Βρετανία, ΗΠΑ έχουν εταιρείες που έχουν ήδη εκφράσει

ενδιαφέρον για γεωτρήσεις στην ευρύτερη περιοχή της Κύπρου. Η Κυπριακή Κυβέρνηση θα μπορεί να εκμεταλλευτεί τα διαφορετικά πολιτικά σχήματα που δημιουργούνται «απομονώνοντας» έτσι την Τουρκία που έχει αντιδράσει στις γεωτρήσεις. Επίσης θα δημιουργηθεί καινούργια δίοδος των αποθεμάτων της Μέσης Ανατολής προς την Ευρώπη (Νότιος Ενεργειακός Διάδρομος). Τέλος θα υπάρξουν κοινά ευρωπαϊκά οικονομικά συμφέροντα με αυτών του Ισραήλ και των ΗΠΑ.¹⁰

2.3 Ο ρόλος της ΕΕ και των ΗΠΑ

2.3.1 Ο ρόλος της ΕΕ

Από ότι δείχνει η πορεία της Κύπρου όσον αφορά την ανεύρεση υδρογονανθράκων είναι πολύ σημαντική εξέλιξη για την ΕΕ. Εξάλλου "την πεποίθηση ότι η ανακάλυψη του φυσικού αερίου στην Ανατολική Μεσόγειο μπορεί να αποτελέσει πηγή διαφωνιών μεταξύ των χωρών της περιοχής ή αντίθετα κίνητρο για συνεργασία και συνέργειες και ευκαιρία για ενδυνάμωση της ενεργειακής ασφάλειας, των οικονομιών των χωρών της περιοχής και ανάπτυξη περιφερειακής συνεργασίας, εξέφρασε από την Πάφο και ο ίδιος ο Ευρωπαίος Επίτροπος αρμόδιος για θέματα Ενέργειας Γκούντερ Έτινγκερ. Ο Επίτροπος ανέφερε επίσης ότι για να επιτευχθούν ωστόσο όλα αυτά τα οφέλη θα πρέπει να γίνουν σωστές και συντονισμένες προσπάθειες για τη μείωση οποιονδήποτε πολιτικών ρίσκων και τη δημιουργία κατάλληλων συνθηκών για την ασφαλή εξόρυξη και παραγωγή των υδρογονανθράκων στην περιοχή.

Η ΕΕ σκοπό έχει τη βιώσιμη και ειρηνική εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της περιοχής, ενθαρρύνοντας τις εξελίξεις στον ενεργειακό τομέα κατά τρόπο που θα επιφέρουν οφέλη για όλους. Έντονο ενδιαφέρον της ΕΕ έχει να κάνει με τη μεταφορά του φυσικού αερίου από την

Ανατολική Μεσογείου προς την ΕΕ. Διότι η Ανατολική Μεσόγειος θα αποτελέσει ένα μέρος του νέου διαδρόμου μεταξύ της Ευρώπης και της Κασπίας για τη μεταφορά του.

Η σταθερότητα στην Ανατολική Μεσόγειο είναι ένας παράγοντας πολύ σημαντικός για την ασφάλεια της ΕΕ. Η Κύπρος ως κράτος μέλος της ΕΕ δίνει μια νέα διάσταση στις εξελίξεις στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και για τα συμφέροντα της ΕΕ. Η κατάσταση στην περιοχή με τις εξεγέρσεις και γενικά την πολιτική αστάθεια δεν επηρεάζει μόνο την Κύπρο ως νέα παραγωγό υδρογονανθράκων αλλά ολόκληρη την

Ευρώπη στα θέματα της ενεργειακής ασφάλειας και του ανεφοδιασμού. Αυτό είναι και το πρωταρχικό μέλημα της ΕΕ όπως αναφέρεται και πιο πάνω.

Τέλος εκτιμάται πως όταν η Κύπρος θα είναι έτοιμη για εξόρυξη και παραγωγή φυσικού αερίου και πετρελαίου, γιατί σύμφωνα με τελευταίες εκτιμήσεις υπάρχουν και κοιτάσματα πετρελαίου θα δημιουργήσουν πολλές προοπτικές στην ανάπτυξη βιομηχανιών και ξένων επενδύσεων. Για παράδειγμα στον τομέα εξόρυξης, επεξεργασίας, διανομής και χρήσης του φυσικού αερίου, γιατί το φυσικό αέριο ως πρώτη ύλη δίνει πολλά παράγωγα, όπως υδρογόνο, αιθυλένιο που χρησιμοποιείται για την παρασκευή πλαστικών κτλ. Υπολογίζεται λοιπόν ότι ο σταθμός παραγωγής που θα βρίσκεται στην περιοχή του Βασιλικού για την υγροποίηση φυσικού αερίου θα βοηθήσει τη διαφοροποίηση της μεταφοράς ενέργειας μέσω Κύπρου. Οι νέες θέσεις εργασίας εκτιμάται ότι θα είναι γύρω στις 4000 με 5000. Επίσης σύμφωνα με τον οίκο Fraser, η Κύπρος βρίσκεται στην 17^η θέση σε θέμα υδρογονανθράκων.

2.3.2 Ο ρόλος των ΗΠΑ

Αμερικανοί αναλυτές έρχονται να τονίσουν την μέγιστη σημασία της γεωστρατηγικής θέσης της Κύπρου, ως μια χώρα η οποία προσφέρει σταθερότητα μέσα σε μία ασταθή περιοχή. Προτρέποντας τον Λευκό Οίκο να συσφίξει τις σχέσεις του με τις δύο αυτές χώρες.¹¹

Σύμφωνα με τον Σεθ Κρόπσι, αναλυτής στο Hudson Institute, σύμβουλο των κυβερνήσεων Ρόναλντ Ρίγκαν και Τζορτζ Μπους πατρός και θιασώτη της νεοσυντηρητικής ιδεολογίας¹², «στη νέα τάξη που αναδύεται η Ελλάδα και η Κύπρος σε συνδυασμό με το Ισραήλ παραμένουν οι κυριότερες χώρες της περιοχής που είναι φιλικές προς τη Δύση. Όταν η αστάθεια και ο φόβος βρίσκονται σε άνοδο, η προβλεψιμότητα αποκτά ιδιαίτερη αξία. Ο ρόλος της Ελλάδας και της Κύπρου στο πλαίσιο της πολιτικής και της ασφάλειας της Δύσης προσφέρει ένα τόξο σταθερότητας στην Ανατολική Μεσόγειο και φέρνει την ΕΕ σε απόσταση 45 λεπτών από τα σύνορα του Ισραήλ» γράφει ο Κρόπσι σε άρθρο του, στο οποίο υποστηρίζει ότι η ανακάλυψη φυσικού αερίου «αποτελεί ευκαιρία για τις ΗΠΑ να απομακρυνθούν από την Τουρκία». Και προτρέπει την Ουάσιγκτον: «Η αυξανόμενη αστάθεια της περιοχής έχει ανυψώσει τον στρατηγικό ρόλο της Ελλάδας και της Κύπρου και προσφέρει ένα κίνητρο στους αμερικανούς πολιτικούς να προωθήσουν μια νέα τάξη η οποία θα καθιερώσει ισχυρότερους δεσμούς με τις δύο αυτές χώρες και θα ενισχύσει το περιφερειακό τους καθεστώς».

Η περιφερειακή αστάθεια το τελευταίο χρονικό διάστημα λόγω των εξελίξεων στη Συρία και στην Αίγυπτο και η άνοδος των ισλαμιστικών δυνάμεων στις χώρες της Αραβικής Άνοιξης, τα αμερικανικά συμφέροντα αποδικνύεται ότι κινδυνεύουν, αυτό το αντιλαμβανόμεστε από το πρόσφατο κλείσιμο για λόγους ασφαλείας 19 αμερικανικών πρεσβειών στη Βόρεια Αφρική και στη Μέση Ανατολή.

Ένας άλλος λόγος όπου αμερικανοί αναλυτές προτρέπουν στην ενδυνάμωση των σχέσεων με τη χώρα μας είναι και η πολιτική αστάθεια στην Τουρκία και το καθεστώς που ακολουθεί η ισλαμιστική κυβέρνηση του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. «Η σύγχρονη Τουρκία έχει εγκαταλείψει

¹¹ Διαδικτυακή πηγή: <http://www.tovima.gr/world/article/?aid=527700>

¹² Διαδικτυακή πηγή: <http://www.tovima.gr/world/article/?aid=527700>

τον κεμαλισμό και κυβερνάται από ένα όλο και πιο καταπιεστικό, εχθρικό και ισλαμιστικό καθεστώς» λέει ο αναλυτής Σεθ Κρόπσι.

Σύμφωνα δημοσιεύματα στον αμερικανικό τύπο, τόσο οι ΗΠΑ όσο και η Ελλάδα και η Κύπρος έχουν μεγάλο συμφέρον να διατηρηθεί η ενεργειακή ασφάλεια στην Ανατολική Μεσόγειο περισσότερο βέβαια η Λευκωσία η οποία φιλοδοξεί να αποτελέσει ενεργειακό κόμβο στο μέλλον.

Το ιδιαίτερο ενδιαφέρον των ΗΠΑ για την περιοχή μας αποδεικνύεται με την πραγματοποίηση της κοινής στρατιωτικής άσκησης του αμερικανικού, του ελληνικού και του ισραηλινού ναυτικού ονόματι «Naval Dina». Η άσκηση αυτή είχε ως στόχο στην υπεράσπιση θαλάσσιων ενεργειακών εγκαταστάσεων, η οποία ξεκίνησε το 2011 και ολοκληρώθηκε τον Μάρτιο του 2013.

Η συμβουλή του προς τον Λευκό Οίκο από αμερικανούς αναλυτές είναι να ορίσει «κόκκινες γραμμές» στην Αγκυρα όσον αφορά την ανάμειξη στα ενεργειακά της Κύπρου, να υποστηρίξει την ένταξη της Λευκωσίας στη Συνεργασία για την Ειρήνη του NATO και να ενισχύσει την αμερικανική παρουσία στη βάση της Σούδας στην Κρήτη.

Ο πρόεδρος των ΗΠΑ στη Λευκωσία. Ρίτσαρντ Κένιγκ σε πρόσφατη δήλωση του στο 17ο Συνέδριο Κυπρίων Αποδήμων , δήλωσε ότι οι ΗΠΑ αναγνωρίζουν κάθε δικαίωμα της Κύπρου να εκμεταλλευτεί τα κοιτάσματα των υδρογονανθράκων της Κυπριακής ΑΟΖ και ότι τα έσοδα θα πρέπει να μοιραστούν ισότιμα μεταξύ των κατοίκων.

Επίσης επισήμανε ότι οι τουρκικές απειλές για τα κοιτάσματα και οι προσεγγίσεις απο μέρος της Τουρκίας ξένων εταιρειών για να μην λάβουν μέρος στις έρευνες υδρογονανθράκων, είναι αυστηρώς ανάρμοστες ενέργειες. Τέλος ανέφερε ότι η Ουάσιγκτον πιστεύει ότι οι διαπραγματεύσεις για το κυπριακό και οι διαδικασίες εκμετάλλευσης του φυσικού αερίου μπορούν να διεξάγονται παράλληλα.

2.4 Ο ρόλος του Ισραήλ

Το Ισραήλ είναι σχετικά μια χώρα μικρή σε έκταση και πληθυσμό και αρκετά ανεπτυγμένη σύμφωνα με τα δεδομένα των άλλων χωρών της Ανατολικής Μεσογείου. Η ίδια παράγει κατά κύριο λόγο φυσικό αέριο. Τα κοιτάσματα πετρελαίου της χώρας δεν επαρκούν για τις ανάγκες της. Εναλλακτική πηγή ενέργειας χρησιμοποιεί τον άνθρακα, τον οποίο εισάγει από χώρες όπως η Κολομβία, Αυστραλία μέσω της εταιρείας της IEC (Israel Electric Coop) η οποία είναι δημόσια εταιρεία.

Το φυσικό αέριο στην περιοχή ανέρχεται περίπου σε 44,109m³ το 2010¹³ και με το πέρασμα του χρόνου εκτιμάται ότι θα μειωθεί η ποσότητα γιατί η κατανάλωση του φυσικού αερίου παρουσιάζει αυξητική τάση. Από το 2005 ήδη το Ισραήλ ήρθε σε συμφωνία με την Αιγυπτιακή Εταιρία Φυσικού Αερίου Ανατολικής Μεσογείου και φτάνουμε τώρα στο 2012 να συνεργάζεται με την Κύπρο σε θέματα ανόρυξης και εκμετάλλευσης του ορυκτού πλούτου στην ΑΟΖ Ισραήλ και Κύπρου.

Όπως αναφερθήκαμε πιο πάνω το Ισραήλ θα πρέπει να καλύψει τις ανάγκες του σε ενέργεια γιατί δεν είναι αυτόνη σε παραγωγή ενέργειας. Το μόνο που μπορεί και παράγει είναι το φυσικό αέριο το οποίο είναι και φιλικό προς το περιβάλλον, οπότε θα πρέπει να θέσει ως στόχο να αντικαταστήσει άλλα καύσιμα με το φυσικό αέριο.

Το 2009 έβαλε ως στόχο ότι μέχρι το 2012 να αυξηθεί η κατανάλωση του φυσικού αερίου κατά 50% περίπου και να μειωθεί η κατανάλωση άνθρακα. Έτσι η ισραηλινή κυβέρνηση αποφάσισε να “ανοίξει” την αγορά για να δημιουργηθούν ιδιωτικές εταιρείες φυσικού αερίου.

Σήμερα το Ισραήλ με σοβαρά προβλήματα που παρουσιάζονται στη συνεργασία με την Αίγυπτο προσπαθεί να αναπτύξει τις υποδομές για εκμετάλλευση των κοιτασμάτων αερίου στο Tamar¹⁴ έτσι ώστε μέχρι το 2013 να καλύψει πλήρως τις ανάγκες της χώρας. Οι τεράστιες ανακαλύψεις κοιτασμάτων φυσικού αερίου στο Tamar έχουν ως αποτέλεσμα την ενίσχυση της οικονομίας της χώρας καθώς και την ανεξαρτησία της από την ενεργειακή εξάρτηση της

¹³ “Ενεργειακή Κατάσταση και Προοπτικές Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στις χώρες της Ανατολικής Μεσογείου” Ξενάκης Γεώργιος.

¹⁴ Διαδικτυακή πηγή: <http://foreignaffairs.gr/article/> «Το Ενεργειακό Παιχνίδι της Νοτιοανατολικής Μεσογείου»

για παράδειγμα από την Τουρκία που θα υποχρεωνόταν να εισάγει ρώσικο φυσικό αέριο σε περίπτωση που κατασκευαζόταν ο αγωγός Blue Stream 2.

Η ενεργειακή πολιτική του Ισραήλ είναι βασισμένη στη χρήση φυσικού αερίου, τη δημιουργία εταιρειών φυσικού αερίου και την προσέλκυση επενδυτικών και ξένων εταιριών, με αποτέλεσμα την ενίσχυση της χώρας.

2.4.1 Ισραήλ –Κύπρος

Η νέα συμμαχία για το φυσικό αέριο είναι αυτή του Ισραήλ με την Κύπρο. Η τεχνολογία του Ισραήλ είναι δυνατόν να βοηθήσει την Κύπρο στο να κατασκευάσει εξελιγμένες εγκαταστάσεις αφαλάτωσης, χρησιμοποιώντας ενέργεια από τα κοιτάσματα φυσικού αερίου¹⁵ που βρέθηκαν στην ΑΟΖ της Κύπρου. Το Ισραήλ με την Κύπρο συνεργάζονται με την ίδια εταιρία την Noble Energy, με σκοπό την εκμετάλλευση του φυσικού αερίου και την παροχή του στην αγορά.

Ορισμένοι στρατηγικοί αναλυτές¹⁶ υποστηρίζουν ότι σε μια τέτοια συνεργασία Κύπρου-Ισραήλ για τη δημιουργία νέων αγωγών φυσικού αερίου ή μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, θα προσφέρουν στην Ευρώπη ενεργειακή ασφάλεια γιατί η μεταφορά θα γίνεται μέσω Κρήτης και Πελοποννήσου και όχι μέσω Ρωσίας ή μέσω Τουρκίας.

2.4.2 Ελλάδα – Κύπρος – Ισραήλ

Η Ευρώπη θέλοντας να δημιουργήσει ένα τρίτο ενεργειακό δρόμο, για την τροφοδοσία της Ευρώπης με αέριο από την Ανατολική Μεσόγειο, αναμένεται μελλοντικά να προβεί σε συμφωνία ανάμεσα στην Ελλάδα, την Κύπρο και το Ισραήλ.

¹⁵ Διαδικτυακή πηγή:<http://blog.gmfus.org/2012/4/> Sir Michael Leigh "Εξερευνώντας την Συμμαχία Κύπρου-Ισραήλ στην ανατολική Μεσόγειο

¹⁶ Δεν αναφέρονται ονομαστικά –Διαδικτυακή Πηγή:[http://blog.gmfus.org/2012/04/exploring,the,Cyprus-Israel alliance-in-the-eastern-mediterranean](http://blog.gmfus.org/2012/04/exploring,the,Cyprus-Israel%20alliance-in-the-eastern-mediterranean)

Το σίγουρο είναι ότι η συμφωνία θα σηματοδοτήσει ένα νέο γεωπολιτικό «δόγμα» της Ελλάδας, στο οποίο κεντρικό ρόλο διαδραματίζει η καλυτέρευση των σχέσεων με το Ισραήλ.

«Σε μια περίοδο που επανασχεδιάζεται η ενεργειακή σκακιέρα της ευρύτερης περιοχής, το μνημόνιο που θα υπογραφεί έρχεται ως άμεσο αποτέλεσμα της ανακάλυψης των κοιτασμάτων σε Κύπρο και Ισραήλ, αλλά και της πιθανότητας ανακάλυψης κοιτασμάτων στην Ελλάδα.»¹⁷

Όπως ανέλυσαν αξιόπιστοι παρατηρητές, ανοίγεται για την Ελλάδα και την Ευρώπη, ένας πιθανός νέος, τρίτος δρόμος ενεργειακής προμήθειας (πέραν εκείνων της Ρωσίας και του Αζερμπαϊτζάν), καθώς το αέριο της Ανατολικής Μεσογείου θα πρέπει με κάποιον τρόπο να φτάσει στις χώρες κατανάλωσης, δηλαδή στην Ευρώπη.

Σύμφωνα με αυτό, πρωταρχικά θα εξεταστεί το τεχνικό και οικονομικό επίπεδο και τις δυνατότητες και τα πλεονεκτήματα για τη δημιουργία ενός αγωγού μεταφοράς αερίου από τα κοιτάσματα της Νοτιοανατολικής Μεσογείου προς την υπόλοιπη Ευρώπη. Τα κοιτάσματα φυσικού αερίου τόσο της Κύπρου όσο και του Ισραήλ, ενδεχομένως και της Ελλάδας αργότερα (γιατί λόγω της οικονομικής κρίσης παρέμεινε στάσιμο το θέμα) , θα είναι ικανοποιητικά να τροφοδοτήσουν τις ανάγκες κάθε χώρας, αλλά και ένα μέρος τους να εξαχθεί προς άλλες αγορές.

Οι νέες ενεργειακές ανακαλύψεις έχουν απασχολήσει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις Βρυξέλλες και πρόκειται να υπάρξει ενημέρωση της Επιτροπής εκ μέρους της Κύπρου και της Ελλάδας.

Μια νέα μελέτη, υπό μορφή Research Note, ολοκλήρωσε πρόσφατα το IENE, η οποία και αναρτήθηκε ήδη στην κατηγορία «Μελέτες» του website του Ινστιτούτου ¹⁸.

Η μελέτη αυτή είχε ως τίτλο The Role of Greece as a Supply Route to Europe in View of the Latest Gas Discoveries in the East Mediterranean” («Ο Ρόλος της Ελλάδας ως Διάδρομος Προμήθειας Φυσικού Αερίου προς την Ευρώπη υπό το Φως των Πρόσφατων Ανακαλύψεων στην Ανατολική Μεσόγειο»). Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω αφορά την συνεργασία Ισραήλ, Ελλάδας και Κύπρου. Σύμφωνα με το IENE, η υλοποίηση του συγκεκριμένου ενεργειακού διαδρόμου θα εξαρτηθεί από την ανάπτυξη ισχυρών διμερών σχέσεων και στενής συνεργασίας ανάμεσα στην Ελλάδα, την Κυπριακή Δημοκρατία και το Ισραήλ. Η υπογραφή

¹⁷ Πηγή: www.reporter.gr

¹⁸ Πηγή www.iene.gr

μίας διακυβερνητικής συμφωνίας ανάμεσα στις τρεις χώρες αναμένεται να επισφραγίσει τη δέσμευσή τους για μία κοινή ενεργειακή στρατηγική, αλλά και να επιταχύνει την κατασκευή των απαραίτητων υποδομών.

Στην Κύπρο αναμένεται η κατασκευή σταθμού υγροποίησης¹⁹, ο οποίος θα επεξεργάζεται και θα εξάγει φυσικό αέριο από τα πεδία φυσικού αερίου του Ισραήλ και της Κύπρου και αυτό είναι μία από τις ενεργειακές προτεραιότητες των κυβερνήσεων των δύο χωρών..

Επίσης μία εναλλακτική επιλογή είναι η κατασκευή αγωγού από την Κύπρο προς την Ελλάδα και από εκεί προς την Ιταλία, μέσω του προτεινόμενου αγωγού διασύνδεσης Poseidon, που θα μεταφέρει φυσικό αέριο από τα πεδία του Ισραήλ και της Κύπρου.

2.5 Η τουρκική πολιτική

Η Τουρκία είναι μια από τις μεγαλύτερες χώρες σε έκταση και πληθυσμό στην Ανατολική Μεσόγειο. Περιβάλλεται από την Μαύρη Θάλασσα βόρεια, δυτικά από το Αιγαίο Πέλαγος και από την Μεσόγειο νότια. Μετά το σεισμό του 1999 και την οικονομική κρίση του 2001, σήμερα η οικονομία παρουσιάζει ανάπτυξη και λόγω αυτού, του πληθυσμού της και της γεωγραφικής της θέσης, έχει αναδειχθεί ως ένας σημαντικός ενεργειακός παράγοντας στην περιοχή.

Παρ' όλα αυτά δεν έχει σημαντικές πηγές ενέργειας εκτός από τον άνθρακα. Η ζήτηση πετρελαίου και φυσικού αερίου καλύπτεται με εισαγωγές από τη Ρωσία, την Αλγερία, το Αζερπαϊζάν και τη Νιγηρία. Συνεχίζει όμως να παίζει σημαντικό ρόλο στα ενεργειακά, αφού αποτελεί «ενεργειακή γέφυρα» για τη μεταφορά πετρελαίου και φυσικού αερίου από την ανατολή στη δύση μέσω των λιμανιών της και του αγωγού της.

¹⁹ Delek και η αμερικανική Noble Energy έχουν προτείνει την κατασκευή αυτή.

Τα τελευταία χρόνια στην Τουρκία συγκεκριμένα μετά το 1987, η ζήτηση φυσικού αερίου αποτελεί την πρώτη επιλογή στην κατανάλωση με το πετρέλαιο να χρησιμοποιείται κυρίως για τις μεταφορές και την βιομηχανία. Η ίδια η Τουρκία έχει ελάχιστα κοιτάσματα περιορισμένης αξίας και ποσότητας στα σύνορα με τη Συρία και το Ιράκ.

Εκτός από το φυσικό αέριο η Τουρκία, χρησιμοποιεί και άλλες πηγές ενέργειας όπως η αιολική με την κατασκευή αιολικών πάρκων, η ηλεκτρική και η υδροηλεκτρική²⁰.

Η Τουρκία ενώ έχει ένα σημαντικό ρόλο ως γέφυρα μεταφοράς φυσικού αερίου και πετρελαίου, ο πολιτικός της στόχος είναι να εδραιωθεί ως ηγέτιδα δύναμη στην Ανατολική Μεσόγειο. Θέλει να ανακτήσει το χαμένο έδαφος από τις αρχικές επιλογές της στις εξεγέρσεις σε Λιβύη και Συρία και εκμεταλλευόμενη την δυναμική της Αραβικής Άνοιξης, να εδραιώσει μία ζώνη άμεση; επιρροής στην Ανατολική Μεσόγειο και να αναδειχθεί σε ολόκληρη την Μέση Ανατολή²¹, ως ο βασικός γεωστρατηγικός παράγοντας.

Το χαμένο έδαφος για την Τουρκία είναι η Κυπριακή ΑΟΖ (Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη) και η συνεργασία Κύπρου-Ισραήλ για την εύρεση και εξόρυξη κοιτασμάτων φυσικού αερίου. Γι' αυτό το λόγο ενώ έχει χαμηλώσει την αρχική της ένταση, όταν γινόταν η γεώτρηση στο οικοπέδο 12, συνεχίζει τις προκλήσεις καθώς και τις απειλές, εκμεταλλευόμενη την κατοχική της παρουσία στην Κύπρο.

Η Τουρκία μετά από την έναρξη της γεώτρησης επιχείρησε να προκαλέσει κρίση στην Ανατολική Μεσόγειο και συγκεκριμένα στην υφαλοκρηπίδα και την ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας, στέλνοντας εκεί το Σεπτέμβριο του 2011 για «έρευνες» το Πίρι Ρέις, ένα παλιό ερευνητικό σκάφος, συνοδευόμενο από πολεμικά πλοία. Με στόχο να ανατρέψει τις εξελίξεις στο «Οικόπεδο 12», όμως έπεσε κυριολεκτικά πάνω στον αμερικανο-ισραηλινό τείχος της Noble Energy και της Delek.

Αυτή η νέα κατάσταση που δημιουργείται στην Ανατολική Μεσόγειο, , σε συνδυασμό με την απροθυμία ξένων εταιρειών να συμμετέχουν στις παράνομες έρευνες, με βάση το διεθνές Δίκαιο των Θαλασσών, οδήγησε την Άγκυρα να αναθεωρήσει τις πρακτικές της και να προχωρήσει να κατασκευάσει η ίδια δικό της υπερσύγχρονο ερευνητικό σκάφος, που θα

²⁰ Ενεργειακή Κατάσταση και Προοπτικές Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στις χώρες τις Ανατολικής Μεσογείου" Ξενάκης Γεώργιος. Σελ.103.

²¹ «Ένταση στην Ανατολική Μεσόγειο: Το Γεωπολιτικό Τετράγωνο Ελλάδας-Κύπρου-Ισραήλ-Τουρκίας» Δρ.Θάνος Π. Ντόκος Οκτώβριος 2011 σελ.4

ανήκει στην Γενική Διεύθυνση Μεταλλευτικών Ερευνών (ΜΤΑ), σε συνεργασία με το τουρκικό Υπουργείο Αμύνης, στα ναυπηγεία της Τούζλα, το οποίο αναμένεται να παραδοθεί τα τέλη του 2014.

Επειδή, όμως οι εξελίξεις τρέχουν, η ΤΡΑΟ²² αποφάσισε να προχωρήσει άμεσα στην αγορά του νορβηγικού υπερσύγχρονου ερευνητικού σκάφους του «Polarcus Samur», αξίας 165 εκατ. Δολαρίων. Σύμφωνα μάλιστα με τουρκικά δημοσιεύματα, η Τουρκία θα αποκτήσει σχετική τεχνογνωσία, αφού στη συμφωνία αγοράς του σκάφους συμπεριλαμβάνεται και η ενοικίαση του εξειδικευμένου προσωπικού, μέχρι την απόκτηση σχετικής εμπειρίας από τους Τούρκους επιστήμονες.

Πολιτικός της στόχος λοιπόν είναι να ανατρέψει κάθε οικονομική και γεωπολιτική αναβάθμιση της Κύπρου, καθώς και κάθε προσπάθεια στο μέλλον της Ελλάδας για εκμετάλλευση της δικής της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης. Μετά την οριοθέτηση της ΑΟΖ Κύπρου, η Τουρκία υποστηρίζει ότι δεν έχει το δικαίωμα η Κυπριακή Δημοκρατία να εκμεταλλευτεί την ΑΟΖ της. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί ότι κάθε αλαζονική συμπεριφορά της Τουρκίας θα προκαλέσει την αντίδραση των άλλων παικτών στην περιοχή και κυρίως το στρατιωτικά ισχυρό Ισραήλ.

Σε μία τελευταία ανάλυση η Τουρκία έχει υποτιμηθεί ενεργειακά καθώς από έναν σημαντικό ενεργειακό εταίρο στις γείτονες χώρες, έχει θιγεί ο ρόλος της²³. Αυτό το συμπεραίνουμε γιατί ο πανάκριβος πετρελαιοαγωγός Μπακού-Τσεϊχάν υπολειτουργεί, αφού μόλις το 30% της χωρητικότητας του μεταφέρει αφού διέρχεται από περιοχές με έντονη πολιτική αστάθεια [Γεωργία, Κουρδιστάν κ.ά.]. Έτσι υποβαθμίστηκε από στρατηγικό εταίρο μεταφοράς ενέργειας σε πελάτη της Gazprom²⁴.

²² Τουρκική εταιρεία πετρελαίου

²³ «Ραγδαία Ενεργειακή υποτίμηση της Τουρκίας» του Γιώργου Καπόπουλου 25/10/2012

²⁴ «Ραγδαία Ενεργειακή υποτίμηση της Τουρκίας» του Γιώργου Καπόπουλου 25/10/2012

2.6 Η ενεργειακή πολιτική της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η ενεργειακή πολιτική της Κύπρου ταυτίζεται πλήρως με αυτή της Ευρωπαϊκής Ένωσης με κύριους άξονες την εξασφάλιση υγιούς ανταγωνισμού στην αγορά, στη διασφάλιση προμήθειας της ενέργειας, την ικανοποίηση των ενεργειακών αναγκών της χώρας με όσο το δυνατό μικρότερη επιβάρυνση στην οικονομία και στο περιβάλλον και την ενεργειακή ασφάλεια. Στην συνέχεια αναφέρονται παραδείγματα τα οποία βασίζονται στην ενεργειακή πολιτική της Κύπρου:

- *“Της ελευθεροποίησης της αγοράς ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου τερματίζοντας το μονοπωλιακό καθεστώς της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ) στην παραγωγή και προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας και ανοίγοντας περίπου το 35% στον ελεύθερο ανταγωνισμό.*
- *Της ελευθεροποίησης της αγοράς πετρελαιοειδών με κατάργηση του συστήματος ελέγχου τιμών και των σταυροειδών επιδοτήσεων μεταξύ των διαφόρων καυσίμων, διαμόρφωση των τιμών με βάση τους κανόνες της ελεύθερης αγοράς και την προσαρμογή της φορολογίας.*
- *Της δημιουργίας τερματικών αποθήκευσης στρατηγικών και λειτουργικών αποθεμάτων πετρελαιοειδών.*
- *Της εφαρμογής προγραμμάτων ανάπτυξης και χρήσης τεχνολογιών εξοικονόμησης ενέργειας, εκμετάλλευσης των εγχώριων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και προστασίας του περιβάλλοντος από τη βιομηχανική ρύπανση.*
- *Της προώθησης πετρελαιοειδών και άλλων μορφών ενέργειας φιλικότερων προς το περιβάλλον, όπως το φυσικό αέριο (Υπηρεσία Ενέργειας, 2012). “²⁵*

²⁵ Διαδικτυακή πηγή: http://dspace.lib.ntua.gr/bitstream/123456789/8033/3/tsitsisg_Cyprus.pdf

Το Υπουργείο Εμπορίου,Βιομηχανίας και Τουρισμού,δημιούργησε την Υπηρεσία ενέργειας η οποία είναι υπεύθυνη για την ενεργειακή πολιτική της χώρας.Βασικός σκοπός της είναι η ανταγωνιστικότητα,η ορθολογιστική χρήση της ενέργειας και η ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού,σύμφωνα πάντα με το πρότυπο της ενεργειακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ενεργειακή πολιτική που εφαρμόζεται στην Κύπρο,έχει ως στόχο να διαμορφώσει μία οικονομία πιο ανταγωνιστική και πιο βιώσιμη.Με την ανακάλυψη των υδρογονανθράκων,ως βασικός στόχος είναι η μείωση της εξάρτησης της χώρας απο τις εισαγωγές ενέργειας.Να δημιουργηθεί μία απελευθερωμένη αγορά ενέργειας έτσι ώστε να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα.Παράλληλα να ενδυναμωθεί ο γεωστρατηγικός ρόλος της Κύπρου μέσα απο το ενεργειακό δυναμικό της ΑΟΖ της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

3.1 Οικονομική θεωρία και η σημερινή κρίση

Οι οικονομικές θεωρίες είναι οι φακοί που χρησιμοποιούμε για να δούμε και να καταλάβουμε «γιατί» και το «πώς» των οικονομικών. Έτσι, μας παρέχουν τις κατάλληλες πληροφορίες, παράδειγμα, σχετικά με το τι πρέπει να κάνουμε για να αντιμετωπίσουμε τις κρίσεις και τα διάφορα κοινωνικά κόστη. Αυτό αποτελεί το μεγάλο διακύβευμα για τις οικονομικές ενέργειες, οι οποίες συντείνουν στο να αλλάξει η ιστορία μας, όπως και η ίδια η ιστορία αλλάζει τις θεωρίες μας. Η οικονομική θεωρία τώρα αλλάζει, για άλλη μια φορά, ως ένα βασικό αποτέλεσμα της τρέχουσας κρίσης.»(Richard Wolff και Stephen Resnick)²⁶. Πάρακατω αναφέρονται περιληπτικά τρεις βασικές οικονομικές θεωρίες.

3.1.1 Νεοκλασική Οικονομική Θεωρία

Η κεντρική ιδέα της νεοκλασικής θεωρίας βασίζεται στην ανταλλακτική αξία μέσα από την χρήση ενός αγαθού, δηλαδή τονίζει την σπουδαιότητα της αξίας χρήσης ενός αγαθού στην αλληλεπίδραση προσφοράς και ζήτησης.

Η νεοκλασική θεωρία άνθισε μεταξύ στα τέλη του 19^{ου} αιώνα και αρχές 20^{ου} αιώνα, με σκοπό να αναθεωρήσει την κλασική πολιτική οικονομία. Αποτελεί σήμερα το «παράδειγμα» μέσα το οποίο εργάζονται ορισμένοι οικονομολόγοι. Η κλασική πολιτική οικονομία²⁷ βάσει της

Πηγή: The Montreal Review

²⁶ Η κλασική σχολή της πολιτικής οικονομίας (1776-1870), της οποίας ιδρυτής ήταν ο Ανταμ Σμιθ, θεμελίωσε θεωρητικά και στήριξε ιδεολογικά την ανάπτυξη του βιομηχανικού καπιταλισμού. Για τον **A. Smith**, πηγή του πλούτου ενός έθνους ήταν η εργασία. Με τον όρο αυτό, ο Smith εννοούσε το σύνολο των υλικών προϊόντων ή των ειδών κατανάλωσης,

είχε την ανάλυση της παραγωγής, της διανομής, της συσσώρευσης και της κυκλοφορίας του προϊόντος μέσα σε ένα σύστημα που το διέπουν θεσμοί και κοινωνικές σχέσεις, οι νεοκλασικοί εστιάζουν στην καλύτερη κατανομή των διαθέσιμων πόρων και στην εξήγηση των σχετικών τιμών των αγαθών και των παραγωγικών συντελεστών. Το κύριο χαρακτηριστικό των νεοκλασικών είναι «ότι ο καταναλωτής επιδιώκει το συνδυασμό αγαθών που μεγιστοποιεί τη χρησιμότητα που αντλεί από την κατανάλωση και ο παραγωγός τη μεγιστοποίηση του κέρδους του, ενώ κάθε άτομο επιλέγει το συνδυασμό εργασίας και σχολής που μεγιστοποιεί την ικανοποίησή του. Επίσης, ισχυρίζονται ότι η αξία των αγαθών απορρέει από την ικανοποίηση που παρέχουν και όχι από την εργασία που ενσωματώνουν, όπως θεωρούσαν οι κλασικοί.»²⁸ Οι δύο βασικοί οικονομολόγοι που ίδρυσαν την νεοκλασική θεωρία ήταν οι W.S. Jevons και L. Walras,

3.1.2 Μαρξιστική Οικονομική Θεωρία

Ο Μάρξ διαμόρφωσε τη οικονομική θεωρία με το έργο του «Κριτική της Πολιτικής» μεταξύ του 1857-1867, αναπτύσσοντας και αναλύοντας τις έννοιες της αξίας και της υπεραξίας. Σημαντικό έργο του είναι «Το Κεφάλαιο», ακολουθεί ένα απόσπασμα από τα *Συλλεγμένα Έργα* το οποίο αναφέρεται περιληπτικά σε αυτό.

«Το κύριο έργο του Μάρξ, Το Κεφάλαιο, είναι αφιερωμένο στη μελέτη του οικονομικού συστήματος της σύγχρονης κοινωνίας, δηλαδή της καπιταλιστικής κοινωνίας.

Η κλασική πολιτική οικονομία, πριν από τον Μάρξ, εξελίχθηκε στην Αγγλία, την πιο αναπτυγμένη των κεφαλαιοκρατικών χωρών. Ο Adam Smith και ο David Ricardo, από τις έρευνές τους για το οικονομικό σύστημα, έβαλαν τα θεμέλια της εργασιακής θεωρίας της αξίας. Ο Μάρξ συνέχισε το έργο τους. Απέδειξε άκαμπτα και ανέπτυξε με συνέπεια αυτήν την θεωρία. Έδειξε ότι η αξία κάθε προϊόντος καθορίζεται από την ποσότητα του κοινωνικά αναγκαίου χρόνου εργασίας που απαιτείται για την παραγωγή του εμπορεύματος.

δεδομένου ότι η κατανάλωση ήταν γι' αυτόν ο τελικός στόχος και η αιτία της παραγωγής. Επιπλέον αναφερόταν στα «αναγκαία» καταναλωτικά εμπορεύματα ως αυτά που «τα ήθη μιας κοινωνίας θεωρούν ανεπίτρεπτο για αξιοπρεπείς ανθρώπους, ακόμα και της κατώτερης εισοδηματικής τάξης, να μη διαθέτουν», χωρίς να αναφέρεται οποιαδήποτε κρατική παρέμβαση.

²⁸ «ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ»

Όπου οι οικονομολόγοι των αστών είδαν μια σχέση των πραγμάτων (η ανταλλαγή του ενός προϊόντος για ένα άλλο), ο Μάρξ αποκάλυψε μια σχέση των ατόμων. Η ανταλλαγή των προϊόντων εκφράζει το δεσμό από τον οποίο οι μεμονωμένοι παραγωγοί είναι δεσμευμένοι μέσω της αγοράς. Τα χρήματα δηλώνουν ότι αυτός ο δεσμός γίνεται όλο και πιο στενός, αχώριστα δεσμευτικός για την ολόκληρη οικονομική ζωή των μεμονωμένων παραγωγών σε ένα σύνολο. Το κεφάλαιο δηλώνει μια περαιτέρω ανάπτυξη αυτού του δεσμού: η εργατική δύναμη του ανθρώπου γίνεται εμπόρευμα. Ο μισθωτός εργάτης πωλεί την εργατική δύναμη στον ιδιοκτήτη του εδάφους, των εργοστασίων και των εργαλείων της εργασίας. Ο εργάτης χρησιμοποιεί το ένα μέρος της ημέρας εργασίας για να καλύψει τα έξοδα της συντηρησής του και της οικογένειάς του (μισθός εργασίας), ενώ το άλλο μέρος της ημέρας ο εργαζόμενος κοπιάζει χωρίς ανταμοιβή, που δημιουργεί την υπεραξία για τον καπιταλιστή, την πηγή κέρδους, την πηγή του πλούτου της τάξης των καπιταλιστών.

Το δόγμα της υπεραξίας είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της οικονομικής θεωρίας του Μάρξ.»²⁹

Μαρξιστική θεωρία των κρίσεων

Μαρξιστές πιστεύουν ότι η οικονομική κρίση είναι άμεσα συνδεδεμένη με την υπερδιόγκωση των χρηματοπιστωτικών δραστηριοτήτων και με την λεγόμενη «επίθεση» των εργοδοτών και των κυβερνήσεων στους μισθούς και των δικαιωμάτων των εργαζομένων.

Αυτό σύμφωνα με τους μαρξιστές, οφείλεται στην υπερβολική συσσώρευση κεφαλαίου και πλεονάζουσας παραγωγής σε ορισμένους τομείς ή ακόμα και σε ολόκληρο το σύνολο, με αποτέλεσμα την ανισορροπία μεταξύ παραγωγής και ζήτησης.

Σε ένα μαρξιστικό πλαίσιο, έχει υποστηριχθεί ότι η τεράστια «φούσκα» δανεισμού καθώς και η τεράστια διόγκωση του χρηματοπιστωτικού τομέα, είναι μια εξελιγμένη μορφή τοκογλυφικής εκμετάλλευσης όμοια με την παραδοσιακή εκμετάλλευση της μισθωτής εργασίας.³⁰

²⁹ Οι Τρεις πηγές & Τα Τρία Συστατικά Μέρη του Μαρξισμού, *Συλλεγμένα Έργα*, Αριθμ. 19, σελ. 23-28, Εκδότες Progress, Μόσχα (www.marx.org)

³⁰ Lapavistas K., *Financialised Capitalism: Crisis and Financial Expropriation*, περιοδικό *Historical Materialism*, τ.17, No2, 2009, σελ. 114-148.

Η μαρξιστική θεωρία των κρίσεων συνοπτικά, αναφέρεται στην υπερσυσσώρευση, δηλαδή στην υπερπαραγωγή αγαθών σε τέτοιο βαθμό όπου είναι περισσότερη από την ζήτηση ή αντιθέτως η λανθασμένη διάθεση κεφαλαίων για παραγωγή και η μη ύπαρξη καταναλωτικής ικανότητας από το κοινωνικό σύνολο.

3.1.3 Κεϋνσιανή Οικονομική Θεωρία

Η θεωρία του Κέυνς ανέδειξε ως τα δύο κύρια αρνητικά του καπιταλιστικού συστήματος το ότι το καπιταλιστικό σύστημα δεν εξασφαλίζει την πλήρη απασχόληση και ότι η διανομή του πλούτου και του εισοδήματος είναι αυθαίρετη και άδικη. Βασικά χαρακτηριστικά της θεωρίας του είναι η ανεργία και η αγορά εργασίας. Σύμφωνα με τον Keynes ³¹ η ζήτηση της εργασίας είναι ανάλογη από την ζήτηση για αγαθά/υπηρεσίες. Ο Keynes υποστήριζε ότι η ευελιξία μισθών δεν μειώνει την ανεργία, γιατί πρώτον οι εργαζόμενοι αρνούνται να μειωθούν οι αποδοχές τους και κατά δεύτερον η μείωση των μισθών θα είχε ως αποτέλεσμα την μείωση του κόστους και κατά συνέπεια την μείωση των συνολικών εισοδημάτων και τιμών. Στην συνέχεια αναφέρει ότι η υποαπασχόληση του εργατικού δυναμικού και η μη ηθελημένη ανεργία, αποτελούν τη φυσιολογική κατάσταση του συστήματος, το οποίο παρουσιάζει χρόνια αστάθεια και μόνο κατ'εξάιρεση βρίσκεται σε κατάσταση ισορροπίας. Υποστήριξε ότι η λύση στο πρόβλημα της μη ηθελημένης ανεργίας δεν είναι η μείωση των μισθών, αλλά η αύξηση της ζήτησης στην οικονομία μέσω μακροοικονομικής πολιτικής δηλαδή αύξηση δημοσίων δαπανών και μείωση επιτοκίων. Αυτό συμβαίνει επειδή η ζήτηση είναι αυτή που καθορίζει το ύψος της παραγωγής, από το οποίο εξαρτάται το ύψος της απασχόλησης. Επίσης υποστήριξε ότι η αναδιανομή του εισοδήματος προς όφελος των φτωχότερων εισοδηματικών τάξεων είναι ευνοϊκή για τις επενδύσεις και άρα για τη μεγέθυνση του προϊόντος της οικονομίας, εφόσον αυξάνει την κατανάλωση άρα αυξάνει και τη ζήτηση.

³¹ Σχετικά με την κεϋνσιανή θεωρία βλ. Bremond (1987), Stewart (1969) and Sawyer (1995)

Τέλος ο Keynes υποστηρίζει ότι το μέγεθος της απασχόλησης καθορίζεται από την τεχνολογία, το εργατικό δυναμικό, τις προτιμήσεις των καταναλωτών κ.α. Η κρατική παρέμβαση είναι ένας από τους σημαντικότερους, κατά τον Κέϋνς, παράγοντες που επηρεάζουν τόσο το μέγεθος της απασχόλησης όσο και της ανεργίας. Εάν το κράτος παρεμβαίνει ώστε να συμπληρώνει το υπόλειμμα των ιδιωτικών επενδύσεων, τότε το επίπεδο της ζήτησης διατηρείται πάντοτε σε υψηλά επίπεδα με αποτέλεσμα να ενισχύεται η απασχόληση και να καθίσταται δευτερεύον η ευελιξία των μισθών στην καταπολέμηση της ανεργίας (Reynaud 1994).

3.2 Οικονομική κρίση και ΕΕ

Το «όραμα» της Ενωμένης Ευρώπης τον τελευταίο καιρό έχει πάψει να ανθεί λόγω της οικονομικής ύφεσης και των συνεπειών της. Η Ευρώπη λόγω αδυναμίας εξόδου από μια διαρκώς επιδεινούμενη περιπλοκή οικονομικής στασιμότητας, κοινωνικού χάσματος, πολιτικών και γεωστρατηγικών αντιθέσεων έχει ως συνέπεια την αποστασιοποίηση και δυσaráσκεια των Ευρωπαίων πολιτών απέναντι στις κυρίαρχες πολιτικές.

Η απελευθέρωση των αγορών, η Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση το 1992 και η ΟΝΕ με τη συμφωνία του Μάαστριχ³² έφερε στην Ευρωπαϊκή Ένωση μία νεοφιλελεύθερη πολιτική. Τα πολιτικά νήματα στην Ευρωπαϊκή Ένωση κινούν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα συμβούλια αρχηγών και υπουργών, τα λόμπι των ευρωπαϊκών πολυεθνικών και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα..

Από το 2010 και μετά η Ευρωπαϊκή Ένωση καλείται να αντιμετωπίσει μια χρηματοπιστωτική αστάθεια με σοβαρές συνέπειες για τις χώρες της ευρωζώνης. Η κρίση αυτή έβαλε την Ευρωπαϊκή Ένωση σε δοκιμασία και πολλοί αμφισβήτησαν την ικανότητα της να

³² συγκεντρώνει στο ίδιο κείμενο την ευρωπαϊκή ένωση, τις τρεις Κοινότητες (Ευρατόμ, ΕΚΑΧ, ΕΟΚ) και τις θεσμικές συνεργασίες στους τομείς της εξωτερικής πολιτικής, της πολιτικής άμυνας, της επιβολής του νόμου και της δικαιοσύνης. Μετονομάζει την ΕΟΚ σε ΕΚ. Θεσπίζει την Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ). Καθιερώνει νέες κοινοτικές πολιτικές (εκπαίδευση, πολιτισμός). Διευρύνει τις αρμοδιότητες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (διαδικασία της συναπόφασης).

ανταπεξέλθει στη χρηματοπιστωτική κρίση η οποία εμφανίστηκε το 2008 σε παγκόσμιο επίπεδο.

«Η ρίζα αυτής της κρίσης και απονομιμοποίησης της Ε.Ε. δεν είναι άλλη από το βαθύ κοινωνικό χάσμα που ανοίγεται, με τα εκατομμύρια των ανέργων, των νεόφτωχων, των σκληρά εργαζόμενων σε δύο και τρεις εργασίες για την εξασφάλιση ενός στοιχειώδους επιπέδου διαβίωσης. Είναι το αποτέλεσμα της ολοένα και σοβαρότερης, σε έκταση και ποιότητα, οικονομικής κρίσης και στασιμότητας που μαστίζει τις μεγάλες και τις μικρότερες οικονομίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεν θα μπορούσε να είναι αλλιώς, όταν η παγκόσμια καπιταλιστική οικονομία αδυνατεί να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για μια αναπτυξιακή προοπτική και στροβιλίζεται εδώ και τρεις δεκαετίες σε διαδοχικούς κύκλους υφέσεων και πρόσκαιρων ανακάμψεων με ολοένα και χειρότερους οικονομικούς και κοινωνικούς δείκτες»(Η Ε.Ε. ΣΕ ΠΑΡΑΤΕΤΑΜΕΝΗ ΚΡΙΣΗ, των Δ.Υφαντή, Ν.Γαλάνη)

Παρά τις συγχωνεύσεις ,τις εξαγορές των ευρωπαϊκών μονοπωλίων, την ισχυρή ενιαία ευρωπαϊκή αγορά, τους μεγάλους τραπεζικούς ομίλους και βιομηχανίες και την προώθηση ευρωπαϊκών προϊόντων σε αγορές της Ανατολικής Μεσογείου, η ανάπτυξη της ευρωζώνης φτάνει περίπου το 1%.³³

Τελικά η κρίση υπάρχει μόνο στις χώρες εντός της ευρωζώνης; Για παράδειγμα η Μ. Βρετανία ενώ είναι κατ' επιλογήν εκτός ευρωζώνης έχει επηρεαστεί και αυτή από την οικονομική κρίση όχι όμως στο βαθμό άλλων χωρών εντός ευρωζώνης. Η Σουηδία και η Δανία λόγω πίεσης που δέχτηκαν από τον λαό τους έμειναν εκτός ευρωζώνης και παρατηρούμε ότι δεν καταβαρυνονται όπως άλλες Ευρωπαϊκές χώρες.

Η πολιτική της λιτότητας που ακολουθείται έχει ως αποτέλεσμα την ελαστικότητα και τη διάλυση των ασφαλιστικών συστημάτων, την ακύρωση της δωρεάν παιδείας και ιατρικής περίθαλψης, μία πολιτική που οδηγεί τους πολίτες στην κοινωνική και βιοτική εξαθλίωση.

Ο γαλλογερμανικός άξονας που θεωρείται ο "σκληρός" πυρήνας της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης, αφού είναι οι δημιουργοί όσον αφορά τη σύλληψη και υλοποίηση της ευρωπαϊκής ενοποίησης, μάλλον φαίνεται να είναι αναποτελεσματικός να αντιμετωπίσει τα

³³ Διαδικτυακή πηγή: http://www.koel.gr/iindex.php?option=com_content&view=article&id=90

προβλήματα που κατατρώχουν την ΕΕ. Εξάλλου η πολιτική που ακολουθούν είναι σύμφωνη με την εξυπηρέτηση των γεωστρατηγικών συμφερόντων τους.

«Ας θυμηθούμε ορισμένους σταθμούς: η απόπειρα των Γερμανών ιμπεριαλιστών να κατοχυρώσουν την επιρροή τους στα Βαλκάνια κατέληξε, μετά τη στρατιωτική επέμβαση των ΗΠΑ, σε μια πολιτική «ουράς» στην αμερικάνικη εισβολή. Τα μεγαλεπήβολα σχέδια της γερμανικής εξωτερικής πολιτικής για μια ομοσπονδιοποίηση του σκληρού πυρήνα της ευρωζώνης εκφυλίστηκαν κάτω από τις έντονες αντιδράσεις των Γάλλων και Βρετανών, που δεν ήταν διατεθειμένοι να αποδεχτούν τον περιορισμό τους σε δεύτερο ρόλο, στις διακυβερνητικές συμφωνίες της Νίκαιας και στο ευρωσύνταγμα, όπου μετά από ατελείωτα παζάρια οι δυνάμεις του διευθυντηρίου ξαναμοίραζαν την εξουσία στη διευρυμένη Ε.Ε., με τις μικρότερες χώρες να αποτελούν τους μεγάλους χαμένους. Η αντίθεση της Γαλλίας και της Γερμανίας με τον πόλεμο του Ιράκ ήταν τόσο «ειλικρινής» και «ακλόνητη» που εξατμίστηκε με την πρώτη αμερικάνικη βόμβα. Πλέον η Ε.Ε. εμφανίζεται δεμένη στο αντιτρομοκρατικό άρμα του Τζ. Μπους, με πιο κραυγαλέα δείγματα «αυτόνομης και ενιαίας» ευρωπαϊκής πολιτικής την επαίσχυντη στάση απέναντι στην Παλαιστίνη και στο Ιράν. Πλέον η αμερικάνικη υπερδύναμη έχει ισχυροποιήσει τις θέσεις της στο εσωτερικό της Ε.Ε., αξιοποιεί επιδέξια στην παγκόσμια σκακιέρα των γεωπολιτικών ανταγωνισμών ζητήματα όπως η πρόσφατη διεύρυνση της Ε.Ε., με τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης να τελούν υπό την άμεση επιρροή των ΗΠΑ, τις παραλυτικές παρενέργειες από την απόρριψη του ευρωσυντάγματος, την ενταξιακή πορεία της Τουρκίας και το κλίμα της παγκόσμιας τρομοκρανείας. Πλέον οι «οραματικοί στόχοι» της κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής εξωτερικών και άμυνας έχουν πάει περίπατο. Ή μάλλον εκφράζονται από την αποδοχή της πρωτοκαθεδρίας των ΗΠΑ, με τον τέως γ.γ. του ΝΑΤΟ Χ. Σολάνα να έχει αναλάβει να εκφράζει διεθνώς αυτή την πολιτική χρεοκοπία, ως συντονιστής «Εξωτερικών και Άμυνας» της Ε.Ε.» »(Η Ε.Ε. ΣΕ ΠΑΡΑΤΕΤΑΜΕΝΗ ΚΡΙΣΗ, των Δ.Υφαντή, Ν.Γαλάνη)³⁴

Μόνο η ενοποίηση, η συλλογικότητα και ο συντονισμός των ευρωπαϊκών λαών μπορούν να δώσουν μια νέα προοπτική στην Ευρώπη

³⁴ Διαδικτυακή πηγή: http://www.koel.gr/iindex.php?option=com_content&view=article&id=90

3.3 Η κατάσταση της κυπριακής οικονομίας

Η οικονομική κρίση που ξεκίνησε βασικά το 2012, υπήρξε η μεγαλύτερη οικονομική κρίση που γνώρισε η Κυπριακή Δημοκρατία. Κύρια αιτία της κρίσης υπήρξε η μεγάλη έκθεση των κυπριακών τραπεζών σε ελληνικά ομόλογα, που κουρεύτηκαν την άνοιξη του 2012.³⁵

Το 2011 ξεκίνησε η υποβάιμει της Κυπριακής οικονομίας,μίας οικονομίας με ανεπτυγμένο τραπεζικό σύστημα,το οποίο κλονίστηκε με την έκθεση των κυπριακών τραπεζών στο ελληνικό κούρεμα των ομολόγων ,στις λανθασμένες ενέργειες των διοικήσεων των τραπεζών κα τον λάθος πολιτικό χειρισμό.

Μετά από αυτό, η Κύπρος ζήτησε βοήθεια απο τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης.Ακολούθως τον Ιούνιο του 2012 κλίμακα της τρόικας έρχεται στο νησί για να διαπραγματευθεί τους όρους της δανειακής σύμβασης.Τον Νοέμβριο του 2012 η κυπριακή κυβέρνηση με πρόεδρο τον Δημήτρη Χριστόφια,συμφώνησε με τους όρους ,με μοναδική εκκρεμότητα το ποσό της χρηματοδότησης των τραπεζών.

Ακολούθως φτάνοντας τον Μάρτιο του 2013 πλεον με νέα κυβέρνηση του κύριου Νίκου Αναστασιάδη και στα πρόθυρα τελειωτικής οικονομικής καταστροφής της χώρας, η κυβέρνηση καλείται να συμφωνήσει το ακριβές ποσό της αναχρηματοδότησης των τραπεζών, το οποίο ανέρχεται 10 δις ευρώ.Τα επακόλουθα της συμφωνίας της αναχρηματοδότησης ,είναι η απόφαση για «κούρεμα» καταθέσεων άνω των 100.000 ευρώ,το οποίο περίπου φτάνει το 40% με 50%,στις τράπεζες Λαϊκή και Τράπεζα Κύπρου.Επίσης συμφωνήθηκε η αναδιάρθρωση των τραπεζών,δηλαδή η συγχώνευση Λαϊκής και Τράπεζας Κύπρου,όπου η δευτερη απορρόφησε την Λαϊκή.

Στην συνέχεια τα πολιτικά δρώμενα της Κύπρου,άρχισαν να παίρνουν διαφορετική πορεία,δημιουργώντας πολιτικές αναταράξεις στο εσωτερικό της χώρας.Ξεκίνησε λοιπόν μια

³⁵ Διαδικτυακή πηγή: <http://thecypruslawyer.com/cypriot-banks-in-the-aftermath-of-the-greek-haircut/cyprus-news/>

χρονική περίοδος με έντονο σκηνικό το οποίο ο κυπριακός λαός δεν έχει αντιμετωπίσει ξανά. Αρχικά παραιτήθηκε ο Υπουργός Οικονομικών Μιχάλης Σαρρής, στην συνέχεια ξεκίνησαν δικαστικές έρευνες για την απόδοση ευθυνών για την κατάσταση της Κυπριακής οικονομίας οι οποίες έρευνες βρίσκονται σε εξέλιξη. Δημοσιεύματα άρχισαν έντονα να αναπαράγουν ότι η πολιτική απόφαση για «κούρεμα» καταθέσεων ήταν γνωστή απο πριν στο πολιτικό και επιχειρηματικό κύκλο και γι αυτό το λόγο φυγαδεύτηκαν αρκετά χρήματα εκτός των Κυπριακών τραπεζών.

Οι οικονομικές επιπτώσεις που ακολουθούν για το νήσι είναι άμεσες, με ραγδαία αύξηση της ανεργίας, αφού με την έλλειψη ρευστότητας οι εργοδότες αδυνατούν να πληρώσουν μισθούς και κατα συνέπεια χωρίς ύπαρξη ρευστότητας αδυνατεί και ο καταναλωτής να κάνει αγορές, άρα πάγωμα της αγοράς. Η κοινωνική ευημερία του λαού άρχισε κι αυτή να έχει πτωτική πορεία, αφού μετά το 1974 το νησί είχε ορθοποδήσει και κατάφερε να έχει πολυ υψηλό βιοτικό επιπεδο. Τώρα λοιπόν ο λαός καλείται να ζήσει όλα τα επακόλουθα αυτής της οικονομικής ύφεσης της χώρας.

3.4 Οι παράγοντες που συνέβαλαν στην κρίση

Η κακή διαχείριση της οικονομικής κρίσης από την κυπριακή πολιτική ηγεσία οφείλεται στην αδυναμία διαχείρισης κινδύνων και στο έλλειμμα εποπτικού ελέγχου του τραπεζικού συστήματος της Κύπρου. Η κακή διαχείριση θα μπορούσε να είχε αποφευχθεί και τα τραγικά αποτελέσματα να είχαν προληφθεί, εάν είχε πραγματοποιηθεί σωστός δημόσιος διάλογος, πραγματική διαβούλευση με την κοινωνία, συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στα κέντρα λήψεως αποφάσεων και παραδειγματισμός από τη διεθνή εμπειρία. Η ευθύνη για την κακή διαχείριση ορθά επικεντρώνεται στην Κυβέρνηση, ως έχουσα την ευθύνη διαχείρισης της εκτελεστικής εξουσίας. Όμως, πολιτικές ευθύνες υφίστανται οριζοντίως, αφού οι αρμόδιοι

ταγοί ανεξαρτήτως αποχρώσεων, υποστήριξαν την ίδια σοφιστεία και διενήργησαν την ίδια παράβλεψη.³⁶

Στην Κύπρο υπήρχε η αντίληψη ότι το τραπεζικό της σύστημα ήταν ισχυρό και ανεπηρέαστο από κάθε οικονομική κρίση, αλλά ήταν ήδη δεδομένες οι αιτίες αυτής της κρίσης που θεωρούνται οι δημόσιες δαπάνες και το εργασιακό κόστος. Με τη θεωρία αυτή τα μέτρα λιτότητας είχαν ως πρωταρχικό στόχο τη μείωση των μισθών των εργαζομένων και τη μείωση των κοινωνικών παροχών. Βέβαια οι πολίτες μέχρι πριν λίγο χρονικό διάστημα δεν ήξεραν την κατάσταση της οικονομίας της χώρας και τις μαύρες τρύπες του τραπεζικού συστήματος, καθώς πίστευαν ότι η Κυπριακή οικονομία είναι αλεξίσφαιρη. Τα μέτρα λιτότητας που μπήκαν σε εφαρμογή δεν έφεραν κάποιο αποτέλεσμα. Αφού τον τελευταίο χρονικό διάστημα κυρίως η οικονομική ύφεση έγινε πιο έντονη και η ανεργία έσπασε κάθε ρεκόρ προηγούμενων χρόνων³⁷.

Η κρίση χρέους που επικρατεί στην Ευρωζώνη έχει επιπτώσεις και στην κυπριακή οικονομία λόγω της διασύνδεσής της με την ελληνική. Οι Κυπριακές τράπεζες ήρθαν αντιμέτωπες με την αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους και την απομείωση των ελληνικών ομολόγων, με τη σημαντική αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, λόγω της οικονομικής κατάστασης στην Ελλάδα, αλλά και τις δύσκολες οικονομικές συνθήκες της κυπριακής αγοράς.

Σ' αυτήν την κατάσταση βρίσκεται όλο το τραπεζικό σύστημα της Ευρώπης και για τον λόγο αυτό το 2011 δημιουργήθηκε με την υπογραφή των ηγετών η στήριξη προς το τραπεζικό τομέα σε συνεργασία με τα Υπουργεία Οικονομικών, τραπεζών και Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Η Κύπρος αυτή τη στιγμή καλείται να τηρήσει τις δεσμεύσεις της γιατί αυτό θα συμβάλει στην αξιοπιστία της Κύπρου ενώπιον των εταίρων της.

Βρισκόμαστε στον τέταρτο χρόνο από την έναρξη της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του 2008 και αυτό που κυριαρχεί είναι η αβεβαιότητα και η ανασφάλεια. Οι δυσκολίες που έχουμε μπροστά μας είναι πολλές και μεγάλες. Εύκολες λύσεις δεν υπάρχουν. Σε αυτή τη συγκυρία είναι αναγκαία η σύνθεση των δυνάμεων μέσα από κοινή, συλλογική προσπάθεια, ώστε να

³⁶ Εφημερίδα Ο Φιλελεύθερος από το άρθρο «Οικονομική κρίση και πολιτικές ευθύνες» του Γιάννη Ν. Παναγιώτου.

³⁷ Σύμφωνα με την τελευταία μέτρηση είναι 12,2% <http://www.sigmalive.com/simerini/business/news/537321>

μπορέσουμε να διεκδικήσουμε ένα καλύτερο μέλλον για την Κύπρο και ολόκληρη την Ευρώπη.

Η αξιοπιστία μας ως κράτος έχει μεγάλη σημασία. Χρειάζεται να έχουμε συνέπεια και να τηρήσουμε όσα έχουν αποφασιστεί για δημοσιονομική εξυγίανση και να τηρήσουμε την ευρωπαϊκή μας δέσμευση για δημοσιονομική πειθαρχία. Σε αυτή τη μεταβατική περίοδο έρχονται να προστεθούν και οι μεταρρυθμίσεις στο οικονομικό και κοινωνικό κεκτημένο.

Στη συνέχεια θα πρέπει να γίνουν αναφορές στις Συστάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων της Κύπρου για το 2012 για την έκδοση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας της Κύπρου 2012-2015. *«Η Επιτροπή, στο πλαίσιο της εμπεριστατωμένης επισκόπησης που διενήργησε, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Κύπρος αντιμετωπίζει εσωτερική ανισορροπία, η οποία οφείλεται στον τραπεζικό τομέα της και στο χρέος του επιχειρηματικού της τομέα, καθώς και εσωτερική και εξωτερική ανισορροπία στη δημοσιονομική της δυναμική και την ανταγωνιστικότητα»³⁸*

Επίσης έγινε σύσταση για τη μείωση του χρέους αναφέροντας ότι η Κύπρος θα βρίσκεται σε μεταβατική περίοδο κατά τα έτη 2013-2015³⁹. Υπάρχουν ορισμένοι κίνδυνοι σχετιζόμενοι με αυτή την πρόβλεψη, οι οποίοι αφορούν ενδεχόμενα μέτρα διάσωσης χρηματοπιστωτικών οργανισμών όπως συνέβηκε με τη διάσωση της Λαϊκής Τράπεζας. Η φορολογική πολιτική θεωρείται ανεπαρκής αφού στην Κύπρο οι διοικητικές δαπάνες είναι πολύ υψηλές σε σχέση με τα έσοδα που εισπράττονται. Οι φόροι που εισπράττονται είναι σχετικά περιορισμένοι και είναι αναγκαία η λήψη μέτρων την απομάκρυνση από την λαθραία εργασία και για την πάταξη της φοροδιαφυγής. Επιπλέον, θα πρέπει να βρεθούν αποτελεσματικοί τρόποι για την είσπραξη φόρων.

Επίσης η έκθεση των τραπεζικών οργανισμών της Κύπρου στην ελληνική οικονομία, επηρέασαν αρνητικά την απόδοση των τραπεζών, την κερδοφορία τους και τα αποθέματα ρευστότητας. Το άνοιγμα ολόκληρου του κυπριακού τραπεζικού τομέα στην Ελλάδα είναι πολύ υψηλό με αποτέλεσμα να οδηγήσουν την Κυπριακή οικονομία σε χρηματοπιστωτική κρίση.

³⁸ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2012) 152 τελικό.

³⁹ Βρυξέλλες, 30.5.2012 COM(2012) 308 final

Στο τομέα της συνταξιοδότησης για αποφυγή προβλήματος των συνταξιούχων η Κυπριακή κυβέρνηση έλαβε δύο μέτρα για τη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος τη διατήρηση της απασχολησιμότητας των εργαζομένων εντός των επιχειρήσεων και την αύξηση ηλικίας συνταξιοδότησης.

Η επιδείνωση της οικονομίας έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην κυπριακή αγορά εργασίας, αυξάνοντας το ποσοστό ανεργίας κυρίως στους νέους. Η Κύπρος έλαβε ορισμένα θετικά μέτρα για να αντιμετωπίσει αυτό το πρόβλημα τα μέτρα αυτά είναι χρήσιμα, αλλά όχι αρκετά έτσι ώστε να καταπολεμηθεί η μάστιγα της ανεργίας, Σε ότι αφορά την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, απαιτούνται κι άλλες προσπάθειες για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων, καθώς και για την απόκτηση νέων δεξιοτήτων και την αναβάθμιση των υφιστάμενων δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, κυρίως σε άτομα με χαμηλή ειδίκευση, οι άνεργοι και οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας.

Σε έναν άλλο τομέα όπου η οικονομία της Κύπρου έχει ανάπτυξη είναι οι αγορές υπηρεσιών όπως ο τουρισμός, οι κατασκευές και γενικά ελεύθερα επαγγέλματα δικηγόροι, αρχιτέκτονες κτλ , κυρίως ο τουρισμός θα πρέπει να βελτιώσει τον νόμο απελευθερώνοντας την παροχή επαγγελματικών υπηρεσιών.

Εκτός από τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου χρειάζεται να δημιουργήσουμε προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης.. Για να διασφαλίσουμε το κύρος της χώρας σε διεθνές επίπεδο χρειάζεται αποτελεσματική νομοθετική ρύθμιση και εποπτεία όλων, η κεφαλαιοποίηση των τραπεζών, η ανάκτηση της αξιοπιστίας της οικονομίας μας με την εφαρμογή των δεσμεύσεών μας για δημοσιονομική πειθαρχία, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και η προώθηση νομοθεσιών που ενισχύουν τη θέση της Κύπρου ως χρηματοοικονομικό και επιχειρηματικό, είναι απαραίτητα συστατικά για αποτελεσματική αντιμετώπιση των άμεσων προκλήσεων της οικονομίας.

Η επιδείνωση των συνθηκών στην οικονομία μας, η αδυναμία πρόσβασης στις διεθνείς αγορές από την κυπριακή κυβέρνηση σε συνδυασμό με τη ραγδαία επιδεινούμενη κρίση χρέους στην Ελλάδα, οδήγησαν δυστυχώς σε υποβαθμίσεις της οικονομίας της Κύπρου και φτάσαμε στο σημείο να μπούμε ως λαός σε καθεστώς μνημονίου με ότι κι αν συνεπάγεται.

Τι περιλαμβάνει το μνημόνιο⁴⁰ με το οποίο τελικά η Κύπρος καλείται να βιώσει μεταρρυθμίσεις; Θα το δούμε παρακάτω περιληπτικά βασικά σημεία του μνημονίου.

1. Ιδιωτικοποιήσεις

Αν κριθεί απαραίτητο για την αποκατάσταση της βιωσιμότητας του δημόσιου χρέους, οι κυπριακές Αρχές θα μελετήσουν πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων για κρατικές επιχειρήσεις και ημικρατικούς οργανισμούς.

2. Αγορά ακινήτων

Θα εγκριθεί επίσης νομοθεσία για αναγκαστική πώληση υποθηκευμένης περιουσίας μέσω πλειστηριασμών. Ακίνητα τα οποία δεν έχουν τίτλους ιδιοκτησίας θα πρέπει να εκδοθούν, επίσης ζητά έκθεση κάθε τρίμηνο για οικιστικές και πολεοδομικές άδειες, αλλά και για μεταβιβάσεις τίτλων ιδιοκτησίας.

3. Οι ρυθμίσεις του χρηματοπιστωτικού συστήματος

Γίνεται αναφορά σχετικά με τον τραπεζικό κλάδο της χώρας αλλά και τα συνεργατικά πιστωτικά ιδρύματα. Ζήτα να αρχίσουν να εκποιούν περιουσιακά στοιχεία όταν το δάνειο είναι μη εξυπηρετούμενο 18 μήνες, επίσης δάνεια με καθυστερήσεις άνω των 90 ημερών να θεωρούνται προβληματικά και τέλος η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου να δημιουργήσει μια βάση δεδομένων όπου θα καταχωρούνται δανειζόμενοι και δανειστές για τον καλύτερο έλεγχο αξιοπιστίας.

Επίσης αυστηρές οδηγίες δόθηκαν σχετικά με τον δανεισμό των διοικητικών συμβούλων των τραπεζών, αφού θα απαγορεύεται ο δανεισμός των μελών του Δ.Σ. και συνδεδεμένων προσώπων. Μάλιστα αναφέρεται ότι η πλειοψηφία των διοικητικών συμβούλων θα πρέπει να είναι ανεξάρτητη.

⁴⁰ <http://www.sigmalive.com/files/manual-uploads/cyprus.pdf>

4. Ανασύσταση του συνταξιοδοτικού

Θα πρέπει να μειωθούν τα συνταξιοδοτικά έξοδα, να διασφαλιστεί η οικονομική βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος μέχρι το 2060 και να γίνει περιορισμός των κρατικών χορηγήσεων στις Κοινωνικές Ασφαλίσεις για υφιστάμενους και μελλοντικούς συνταξιούχους.

5. ΓεΣΥ

Μερικές προτεινόμενες αλλαγές για το σύστημα υγείας είναι γίνουν αυξήσεις αμοιβών για ιατρικές υπηρεσίες σε μη δικαιούχους κατά 30% να υιοθετηθεί ένα σχέδιο αναδιοργάνωσης των δημόσιων νοσοκομείων, το ωράριο των νοσοκομειακών υπαλλήλων θα διαφοροποιηθεί ως 8:00/9:00 μέχρι 15:30-16:30 και οι ώρες εργασίες θα είναι 37.5 τη βδομάδα και 7.5 τη μέρα.

6. Αναδιάρθρωση τραπεζικού συστήματος

Με παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών η Κεντρική Τράπεζα σε συνεργασία με την πολιτεία θα προχωρήσει στην αναδιάρθρωση του τραπεζικού τομέα της Κύπρου. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να ελεγχθούν οι κεφαλαιακές ανάγκες και τα αποθέματα των τραπεζών καθώς να προχωρήσουν σε πώληση στοιχείων ενεργητικού των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Όσον αφορά τα συνεργατικά προβλέπεται ο καταρτισμός συγκεκριμένου πλάνου εποπτείας από την Κεντρική Τράπεζα, με τη συνδρομή των μελών της τρόικας και του Διοικητή της ΚΤ.

Έως το τέλος του ερχόμενου Απριλίου, θα πρέπει να ξεχωρίζουν τα βιώσιμα από τα μη βιώσιμα Συνεργατικά Ιδρύματα, αφού η δομή των συνεργατικών για να αλλάξει δεν θα πρέπει να έχουν την έγκριση της τρόικας.

7. Τουρισμός

Για ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού τομέα θα πρέπει να:

- να γίνει μελέτη ενός νέου τουριστικού μοντέλου, με στόχο την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου. Έτσι θα αυξηθούν οι κρατήσεις σε ξενοδοχεία και αφίξεις τουριστών κατά τη χειμερινή περίοδο.

- διευκολυνθεί η ανάπτυξη του ξενοδοχειακού τομέα με προώθηση επενδύσεων και υπερπήδηση νομικών εμποδίων
- να παρθούν τα κατάλληλα μέτρα για την προαγωγή την ελκυστικότητας της χώρας με την βαθμιαία εφαρμογή του καθεστώτος των «ανοικτών ουρανών»⁴¹, (η Κύπρος δεν έχει ενταχθεί ακόμα σε αυτό το καθεστώς).

8. Φυσικό αέριο

Ο τομέα της ενέργειας και το καυτό θέμα του φυσικού αερίου, η τρόικα ζητά άμεση εφαρμογή του Τρίτου Ενεργειακού Πακέτου⁴².

Ζητήθηκε ενδεικτική ημερομηνία παράδοσης της πρώτης εμπορικής ποσότητας φυσικού αερίου. Η τρόικα, ζητά επίσης μελέτη των οικονομικών πτυχών της μετάβασης προς την εξόρυξη και εκμετάλλευση του φυσικού αερίου. Η μελέτη θα πρέπει να περιλαμβάνει πρόβλεψη για την ανάπτυξη των υποδομών, σχετικά κόστη και χρηματοδοτικές πηγές οι οποίες μπορεί να αποφέρουν έσοδα από την πώληση δικαιωμάτων. Η τρόικα προτείνει επίσης λήψη νομικών μέτρων που θα επιτρέπουν την δημιουργία ταμείου που θα αναλάβει τη διαχείριση των πόρων από το φυσικό αέριο.

Η Κύπρος βρίσκεται σε μια μεταβατική περίοδο σε όλους τους τομείς της οικονομίας και της δημόσιας διοίκησης. Ο νομπελίστας Χριστόφορος Πισσαρίδης, υποστηρίζει ότι η απότομη εφαρμογή των μέτρων στον ευρωπαϊκό νότο έφερε αποτελέσματα αντίθετα από τα προσδοκώμενα: *«Η εφαρμογή των μέτρων έγινε απότομα στην αρχή, με αποτέλεσμα να προκληθεί τέτοια ύφεση στην οικονομία και τέτοια άνοδος στην ανεργία που δύσκολα θα εξέλθουμε από αυτή την κατάσταση»*. *Ακόμη, σημειώνει ότι «η λιτότητα οδήγησε τις οικονομίες σε ύφεση, με αποτέλεσμα να είναι πολύ πιο δύσκολο οι μεταρρυθμίσεις να φέρουν το*

⁴¹ Συνθήκη, επιτρέπει όσον αφορά την πολιτική αεροπορία τον ελεύθερο ανταγωνισμό μεταξύ των αεροπορικών εταιρειών, επίσης επιτρέπει σε κάθε κράτος-μέρος, να πραγματοποιεί στα πλαίσια των μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης, πτήσεις παρατήρησης και λήψης αεροφωτογραφιών, πάνω από τα εδάφη άλλων κρατών-μερών και υποχρεώνει κάθε κράτος μέρος να δέχεται τέτοιες πτήσεις παρατήρησης πάνω από τα εδάφη του. Ο αριθμός των πτήσεων που δέχεται ή πραγματοποιεί κάθε κράτος-μέλος καθορίζεται και αναθεωρείται ετησίως μέσα στα πλαίσια της Συνθήκης.

⁴² Βασικό στοιχείο του πακέτου είναι ο διαχωρισμός της παραγωγής από την προμήθεια της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου.

επιδιωκόμενο αποτέλεσμα».Η Κυπριακή Δημοκρατία προσπάθησε σε ένα ορισμένο χρονικό διάστημα προσαρμογής να πάρει μέτρα για να μην χρειαστεί να ζητήσει βοήθεια από τον Μηχανισμό Στήριξης, τελικά αυτό δεν απέδωσε και το αποτέλεσμα είναι να ζητήσει βοήθεια. Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι η διαδοχή των μέτρων που θα ληφθούν να είναι άμεσα ώστε να εφαρμοστούν εγκαίρως τολμηρές διαρθρωτικές αλλαγές, Όμως, η εφαρμογή μέτρων λιτότητας οδηγούν αναγκαστικές μεταρρυθμίσεις η Κύπρος πρέπει να προχωρήσει σε σημαντικές διαρθρωτικές αλλαγές οι οποίες δεν πρέπει να θυσιαστούν στο βωμό της λιτότητας, αλλά να προωθηθούν άμεσα ώστε να καταστούν αποτελεσματικές και η χώρα να μπει πάλι σε ρυθμούς ανάπτυξης.

3.5 Η συμβολή των υδρογονανθράκων στην οικονομία [διεθνή παραδείγματα]

Η συμβολή των υδρογονανθράκων στην οικονομία, με διεθνή παραδείγματα στα οποία θα γίνει αναφορά στην συνέχεια, η σώστη εκμετάλλευση του ενεργειακού πλούτου συνέβαλε καθοριστικά στην ανάπτυξη και ευημερία άλλων κρατών, αλλά και σε ορισμένες περιπτώσεις δημιούργησε προβλήματα. Χαράζοντας μία χώρα την ορθή στρατηγική σταδιακά για την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων τότε δημιουργούνται προϋποθέσεις για την κοινωνική, οικονομική και πολιτική ανάπτυξη μίας χώρας.

χώρα	αποδεδειγμένα αποθέματα (τρισ.κυβ.μέτρα)	%
10 Αλγερία	4.5	2.37%
9 Βενεζουέλα	5.0	2.62%
8 Νιγηρία	5.3	2.76%
7 Ηνωμ.Αραβ.Εμιράτα	6.1	3.19%
6 Ηνωμένες Πολιτείες	6.9	3.64%
5 Σαουδική Αραβία	7.5	3.92%
4 Τουρκμενιστάν	7.5	3.95%
3 Κατάρ	25.5	13.39%
2 Ιράν	29.6	15.57%
1 Ρωσία	47.6	25.02%

Οι δέκα χώρες με τα μεγαλύτερα αποδεδειγμένα αποθέματα φυσικού αερίου (2011).

3.5.1 Νορβηγία

Η Νορβηγία είναι χώρα-παράδειγμα για το πως μπορεί το πετρέλαιο να γίνει για μια χώρα πραγματικό χρυσάφι.

Ο τομέας του πετρελαίου και του φυσικού αερίου είναι ο σημαντικότερος τομέας ανάπτυξης της νορβηγικής οικονομίας και με βάση τα επίσημα στοιχεία από τη Στατιστική Υπηρεσία της χώρας, οι επενδύσεις αναμένεται να αγγίξουν τα 26 δισ. ευρώ για το 2013, είναι η υψηλότερη εκτίμηση της νορβηγικής Στατιστικής Αρχής από τότε που ξεκίνησε τη μέτρηση στοιχείων της πετρελαϊκής βιομηχανίας της σκανδιναβικής χώρας το 1985.

Η Νορβηγία μετά από την έναρξη αξιοποίησης του φυσικού αερίου και πετρελαίου είναι η 1η σε εξαγωγή πετρελαίου και 2η σε εξαγωγή φυσικού αερίου. Η κρατική πετρελαϊκή εταιρεία StatoilHydro αναγνωρίζεται διεθνώς ως μία από τις πιο ανταγωνιστικές, πιο περιβαλλοντικά φιλικές και κοινωνικά πιο ευαίσθητες εταιρείες παγκοσμίως.

Τα οφέλη που έχει αποκομίσει η Νορβηγία από την ορθολογιστική εκμετάλλευση των ενεργειακών της πηγών (πετρέλαιο και φυσικό αέριο) είναι τα εξής: 280 δισεκατομμύρια ευρώ, που είναι περισσότερα από το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της χώρας για έναν χρόνο, αυτό αναλυτικά αντιστοιχεί σε 57.000 περίπου ευρώ για κάθε έναν από τους 4,8 εκατομμύρια κατοίκους της Νορβηγίας, έχει αποταμιεύσει για ενίσχυση των κοινωνικών παροχών η κυβέρνηση από το 1996. Τέλος το κέρδος από την πώληση πετρελαίου δεν χρησιμοποιείται για δαπάνες, μόνο το αποταμιεύουν.

3.5.2 Ιράν

Σύμφωνα με στοιχεία της έγκριτης ενεργειακής εκδόσεως Oil & Gas Journal έτους 2007, το Ιράν διαθέτει εξακριβωμένα αποθέματα φυσικού αερίου 974 τρισεκ. κυβικών μέτρων και είναι η χώρα με τα δεύτερα μεγαλύτερα αποθέματα στον κόσμο μετά τη Ρωσία. Τα αποθέματα φυσικού αερίου του Ιράν αντιστοιχούν στο 15% των παγκοσμίων αποθεμάτων.

Η κυβέρνηση του Ιράν για να αυξήσει την κατανάλωση φυσικού αερίου,ελέγχει η ίδια τις τιμές και τις κρατάει σε χαμηλό επίπεδο.Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η κατανάλωση φυσικού αερίου να αυξάνεται ραγδαία.

Η οικονομία της χώρας βασίζεται απο τις εξαγωγές το πετρέλαιου είναι ο σημαντικότερος οικονομικός πόρος της χώρας. Το Ιράν είναι η τέταρτος μεγαλύτερη παραγωγός χώρα πετρελαίου παγκοσμίως και η παραγωγή του αντιστοιχεί στο 11% της συνολικής παραγωγής των χωρών του ΟΠΕΚ⁴³.

3.5.3 Κατάρ

Το Κατάρ κατέχει το 5% αποθεμάτων φυσικού αερίου παγκοσμίως και έρχεται τρίτο μετά τη Ρωσία και το Ιράν.Το πετρέλαιο είναι κυρίαρχο για την οικονομία της χώρας και αποτελεί μαζί με το φυσικό αέριο αποτελούν το κύριο πυρήνα των εξαγωγών και των εσόδων της χώρας. Η πετρελαϊκή παραγωγή αποτελεί περίπου το 85% των εξαγωγών και το 70% των κυβερνητικών εσόδων, καλύπτοντας το 55% του Α.Ε.Π. της χώρας⁴⁴. Το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο του Κατάρ συμβάλλουν σε ένα κατά κεφαλήν ΑΕΠ συγκρίσιμο με αυτό των ανεπτυγμένων χωρών της Δύσης. Τα αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου προβλεπεται να συντηρήσουν τη χώρα με βάση τα σημερινά επίπεδα εσόδων για τα επόμενα 23 χρόνια.

⁴³ Οργανισμός Εξαγωγών Πετρελαιοπαραγωγών Χωρών

⁴⁴ Διαδικτυακή πηγή:

http://www.mfa.gov.cy/mfa/embassies/embassy_doha.nsf/DMLinfo_gr/DMLinfo_gr

Ταυτόχρονα η παραγωγή και εξαγωγή φυσικού αερίου αυξάνεται συνεχώς, ενώ η κυβέρνηση του Κατάρ θέλει να χρησιμοποιήσει τα έσοδα από το πετρέλαιο και φυσικό αέριο κατάλληλα, έτσι ώστε να δημιουργήσει τις υποδομές που χρειάζονται για την ανάπτυξη της βιομηχανίας και σε άλλους τομείς εκτός φυσικού αερίου και πετρελαίου.

Η κυβέρνηση του Κατάρ προγραμματίζει να δαπανήσει 108 δις Δολάρια ΗΠΑ τα επόμενα πέντε χρόνια. Το ποσό θα κατευθυνθεί σε επενδύσεις για τη δημιουργία καλύτερων υποδομών καθώς και σε επενδύσεις στον πετρελαϊκό τομέα της οικονομίας⁴⁵.

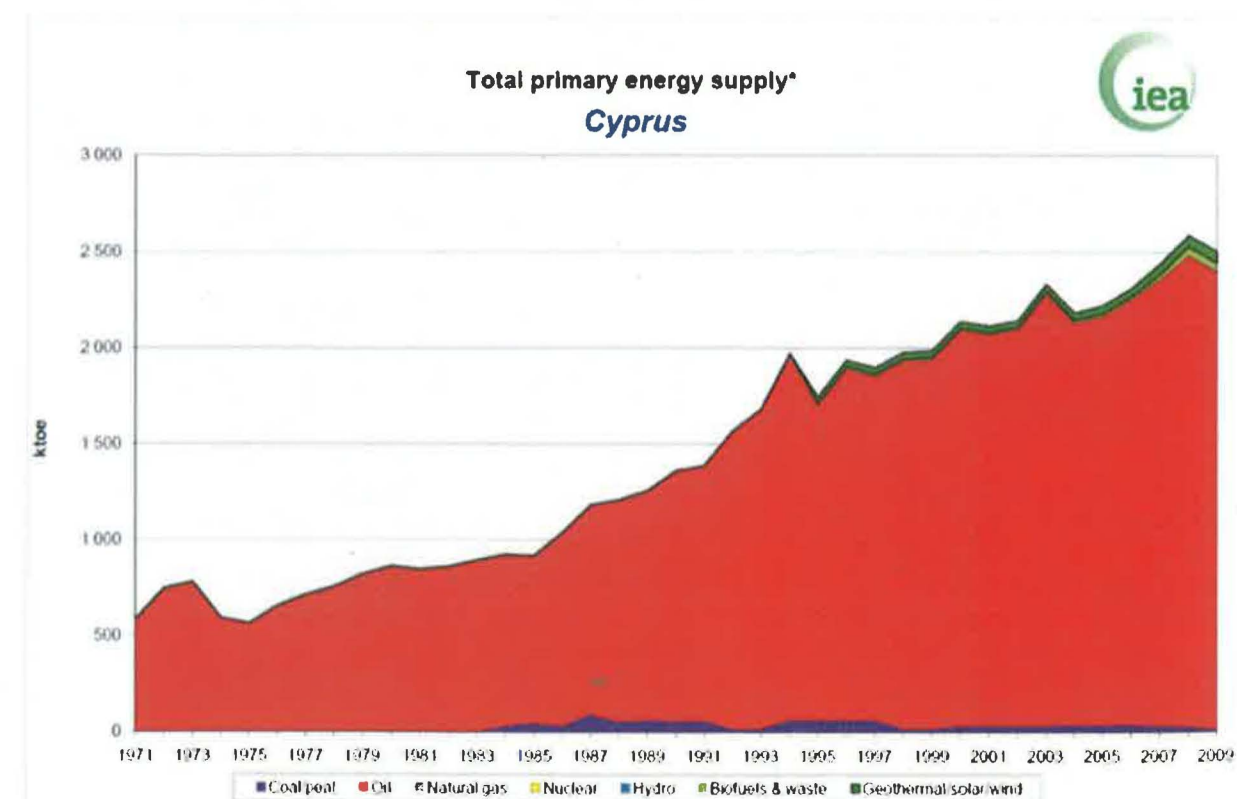
⁴⁵ Διαδικτυακή πηγή:
http://www.mfa.gov.cy/mfa/embassies/embassy_doha.nsf/DMLinfo_gr/DMLinfo_gr

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΚΑΨΗΣ

4.1 Οι ερευνητικές προσπάθειες στην κυπριακή ΑΟΖ και τα πρώτα αποτελέσματα

Η Κύπρος είναι το ανατολικότερο νησί της Μεσόγειου με πληθυσμό περίπου 750 χιλιάδες κατοίκους αποτελεί την νοτιότερη περιφέρεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με καίρια θέση στην Νοτιοανατολική Μεσόγειο. Στην Κύπρο, η ενέργεια αποτελεί έναν από τους σημαντικούς τομείς της οικονομίας με την ενεργειακή κατανάλωση.

Η ενεργειακή κατανάλωση στην Κύπρο μέχρι το 2009 (IEA, 2011).

Ευχάριστη ήταν η είδηση ότι η μικρή χώρα Κύπρος ανακάλυψε υδρογονάνθρακες, από τους οποίους όλοι αναμένουμε να προκύψουν μεγάλα οφέλη. Το εισόδημα που δυνατόν να εξασφαλίσει η Κύπρος από τους υδρογονάνθρακες είναι ικανό να αναβαθμίσει σημαντικά το

βιοτικό επίπεδο όλων των κατοίκων του νησιού, αλλά και να εξασφαλίσει την ευημερία των μελλοντικών γενιών με την προϋπόθεση βέβαια ότι θα τύχει της κατάλληλης διαχείρισης.

Τον Σεπτέμβριο του 2011 ξεκίνησαν οι γεωτρήσεις για την ανεύρεση υδρογονανθράκων στο οικόπεδο «Αφροδίτη». Σύμφωνα με τα αποτελέσματα τότε υπολογίστηκε ότι η αξία του κοιτάσματος φυσικού αερίου, που εντοπίστηκε στο οικόπεδο 12 της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης της Κυπριακής Δημοκρατίας ανέρχεται σε 100 δισ. δολ. Δηλαδή αφορά έναν όγκο κοιτάσματος που εκτιμάται περίπου 5 και 8 τρισεκατομμυρίων κυβικών ποδιών. Η νέα εκτίμηση των κοιτασμάτων στην Κυπριακή ΑΟΖ θα επιβεβαιωθεί από τις νέες γεωτρήσεις που θα πραγματοποιηθούν και σε άλλα τεμάχια της Κυπριακής ΑΟΖ.

Η ανεύρεση φυσικού αερίου δημιουργεί μεγάλες προοπτικές για το μέλλον της Κύπρου γενικά και όχι μόνο οικονομικά. Η Noble Energy είχε ανακοινώσει στο Χιούστον ότι «το συγκεκριμένο πεδίο υδρογονανθράκων εκτιμάται ότι εκτείνεται σε περιοχή που καλύπτει 103,6 τετραγωνικά χιλιόμετρα, σημειώνοντας ότι με βάση την ακολουθούμενη διαδικασία θα χρειαστεί να πραγματοποιηθεί ακόμα μια γεώτρηση τελικής αξιολόγησης πριν την αξιοποίηση του κοιτάσματος. Τα ποιοτικά δείγματα δείχνουν άριστης ποιότητας μεθάνιο, καθαρό από άλλα αέρια, στοιχείο που σημαίνει ότι χρειάζεται λιγότερη επεξεργασία. Η συστηματική εκμετάλλευση του κοιτάσματος αναμένεται να κορυφωθεί το 2018.»⁴⁶

Σήμερα εκτιμάται περίπου τα 60 τρισ. κυβικά πόδια φυσικού αερίου από τα ευρήματα των γεωτρήσεων στο 13 οικόπεδο αυτό δημιουργεί νέα δεδομένα για την Κυπριακή Δημοκρατία καθώς τα αποθέματα αυτά ισούνται με τα συνολικά αποθέματα της Ευρώπης σε φυσικό αέριο. Ο Διευθυντής Ενέργειας του Υπουργείου Εμπορίου και Βιομηχανίας Σόλων Κασίνης το 2012⁴⁷ δήλωσε ότι ήρθε η ώρα ενός κατάλληλου σχεδιασμού για την ενίσχυση της γεωπολιτικής θέσης Κύπρου και Ελλάδας στη Μεσόγειο. «Στόχος μας είναι η Κύπρος να γίνει ενεργειακός κόμβος με την κατασκευή εργοστασίου υδροποίησης του φυσικού αερίου που θα προέρχεται από το Ισραήλ, τον Λίβανο, και την κυπριακή ΑΟΖ και την κατασκευή εργοστασίου ηλεκτρικής ενέργειας. Βρισκόμαστε σε επαφές από κοινού με την ελληνική πλευρά ώστε μέσω της Κρήτης να διοχετεύουμε σε πρώτη φάση ηλεκτρική ενέργεια προς την Ευρώπη»⁴⁸.

⁴⁶ Πηγή: www.sigmalive.com

⁴⁷ Την δεδομένη χρονική στιγμή είναι αντιπρόεδρος της ΚΡΕΤΥΚ

⁴⁸ Πηγή: <http://www.lygeros.org/articles.php?n=11106&l=gr>

Τώρα βρισκόμαστε στην χρονική στιγμή όπου υπάρχει μεγάλη δραστηριότητα στις διαπραγματεύσεις με τις πετρελαϊκές εταιρείες δηλαδή βρισκόμαστε στην φάση του δεύτερου γύρου αδειοδότησης όπου οι διαπραγματεύσεις αφορούν τα οικόπεδα 2, 3, 9, 10, 11. Τα οικόπεδα 10-11 εφάπτονται στο οικόπεδο 12 το οποίο αγγίζει στο οικόπεδο 9 το σύμπλεγμα 9-2-3 κατά συνέπεια έχουμε μια ακολουθία του τύπου 10-11-12-9-2-3, η οποία εφάπτεται πάνω σε όλες τις ΑΟΖ με τις οποίες όμως η Κύπρος έχει υπογράψει μια συμφωνία, δηλαδή με τις ΑΟΖ Αιγύπτου, του Ισραήλ και του Λιβάνου.

Προς το παρόν πάντως, οι δύο εταιρείες που έχουν τα δικαιώματα εκμετάλλευσης στα κοιτάσματα υδρογονανθράκων του Ισραήλ και της Κύπρου, η ισραηλινή Delek και η αμερικανική Noble Energy προτείνουν την κατασκευή σταθμού υγροποίησης στην Κύπρο για την επεξεργασία και την εξαγωγή του αερίου, τουλάχιστον στις πρώτες φάσεις εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων της Λεκάνης του Λεβιάθαν στο Ισραήλ και του κυπριακού «οικοπέδου» Αφροδίτη.

Από 1η Ιανουαρίου του 2015 υπολογίζετε ότι θα φτάσει στην Κύπρο το φυσικό αέριο υπό τη μορφή της ενδιάμεσης λύσης για σκοπούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, μέχρι την έλευση του φυσικού αερίου από τα κυπριακά κοιτάσματα. Στα μελλοντικά σχέδια για εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων είναι η δημιουργία υποθαλάσσιου αγωγού ο οποίος θα συνδέει το Ισραήλ, την Κύπρο και την Ελλάδα, τη δημιουργία διαδρόμου καθώς και τη σύνδεση των τριών χωρών με καλώδιο μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Στη Βουλή είχε κατατεθεί και το νομοσχέδιο με το οποίο ιδρύεται το ειδικό ταμείο Υδρογονανθράκων με βουλευτές της αντιπολίτευσης να εκφράζουν επιφυλάξεις για τον τρόπο κατανομής των ποσοστών των εσόδων και να ζητούν να υπάρχει διαβούλευση με τη βουλή για τη διαχείριση των εσόδων. Σύμφωνα με τον πρώην υπουργό εσωτερικών Ν. Συλικιώτη σκοπός του νομοσχεδίου είναι η ίδρυση εθνικού ταμείου Υδρογονανθράκων το οποίο θα διαχειρίζεται τα έσοδα από την εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων με στόχο να διασφαλίζεται ο ορθολογιστικός τρόπος διάθεσης τους. Τα έσοδα του ταμείου, είπε, «θα διατίθενται για στήριξη της βιομηχανίας των υδρογονανθράκων περιλαμβανομένων των επενδύσεων για τη δημιουργία των απαραίτητων ενεργειακών υποδομών, την ενίσχυση του κρατικού προϋπολογισμού και για επενδύσεις με μακροπρόθεσμες αποδόσεις προς όφελος των μελλοντικών γενεών των Κύπριων πολιτών»⁴⁹. Βουλευτές εξέφρασαν ανησυχία για το γεγονός ότι η τρόικα ζητά να υπάρχει διαβούλευση για

⁴⁹ Πηγή www.sigmalive.com

να εγκρίνει τον τρόπο διαχείρισης των εσόδων του φυσικού αερίου, με τον υπουργό να ξεκαθαρίζει ότι η κυβέρνηση απέρριψε τέτοια απαίτηση και ότι μόνο θα ενημερώνει την τρόικα.. Ο Γενικός Εισαγγελέας, κάλεσε τους βουλευτές να περιμένουν την απάντηση της τρόικας και μετά να τοποθετηθούν. Το σχετικό νομοσχέδιο στάλθηκε για ενημέρωση στην τρόικα. Βουλευτές έθεσαν αίτημα όπως ο σχεδιασμός και η διαχείριση των εσόδων θα γίνεται μετά από διαβούλευση με τη βουλή, Ωστόσο ο Γενικός Εισαγγελέας, ανέφερε ότι η όποια συμμετοχή της βουλής σε διοικητική πράξη συνιστά επέμβαση από τη μια εξουσία στην άλλη, γιατί ο διαχωρισμός εξουσιών είναι η βάση της δημοκρατίας, προσθέτοντας ότι αναμένεται και απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου κατά πόσο είναι αντισυνταγματικός προηγούμενος νόμο που ψήφισε η βουλή. *«Δεν έχω αμφιβολία», είπε, «ότι όποια ανάμειξη της βουλής σε διοικητική πράξη είναι αντισυνταγματική»*.. Μετά τις ανησυχίες των βουλευτών, ο Πέτρος Κληρίδης, ανέφερε ότι δεν υπάρχει πρόβλημα ο προϋπολογισμός του Ειδικού Ταμείου να εγκρίνεται από τη Βουλή ενώ ο βουλευτής του ΔΗΚΟ Άγγελος Βότσης, εισηγήθηκε όπως για τον καθορισμό και την κατανομή των ποσοστών των εσόδων θα πρέπει να υπάρχει διαβούλευση κυβέρνησης και βουλής. Ο κ. Συλικιώτης ανέφερε ότι *«όλα τα έσοδα από το φυσικό αέριο θα καταλήγουν στο ειδικό ταμείο μέσω του πάγιου ταμείου, προσθέτοντας ότι σε περίπτωση που δεν εγκριθεί το νομοσχέδιο τα € 200 εκ. που θα προκύψουν από το β' γύρο αδειοδότησης θα καταλήξουν στο πάγιο ταμείο και ακολούθως στο δημόσιο χρέος. Είπε ότι σε περίπτωση έγκρισης του νομοσχεδίου τα έσοδα θα μεταφερθούν αρχικά στο πάγιο ταμείο και ακολούθως στο ειδικό ταμείο υδρογονανθράκων»*.

Στάδια αξιοποίησης φυσικού αερίου⁵⁰.

⁵⁰ ΑνΑΔ

4.2 Προοπτικές

Η Κύπρος αποτελεί ένα πολύ σημαντικό χρηματοοικονομικό κέντρο στην Ανατολική Μεσόγειο, για τον επιχειρηματικό της τομέα, με μεγάλα δικηγορικά και λογιστικά γραφεία και μέχρι πρόσφατα ένα εύρωστο τραπεζικό σύστημα το οποίο μετά από κακοδιαχείριση,εφτασε στο σημείο σχεδόν να καταρρεύσει.

Η Κυπριακή οικονομία είναι μία ανοικτή οικονομία που βασίζονταν στις υπηρεσίες και συγκεκριμένα στο χρηματοπιστωτικό της τομέα. Τα παραπάνω της έδωσαν την δυνατότητα να έχει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Παράλληλα έχει την δυνατότητα να αξιοποιήσει τις φυσικές πηγές και παράλληλα έχει και μία δραστήρια και δυναμική οικονομική κοινότητα που κατάφερε να μεταμορφώσει μια αγροτική οικονομία σε μία μοντέρνα οικονομία με τον τομέα των υπηρεσιών στην αιχμή του δόρατος⁵¹.

Η ανακάλυψη κοιτασμάτων Φυσικού αερίου και ίσως πετρελαίου στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κύπρου έχει την δυναμική να συνεισφέρει πολλά έσοδα δισεκατομμυρίων στην οικονομία της χώρας. Σύμφωνα με το Υπουργείο Εμπορίου της Κύπρου η αξία του αερίου στο πρώτο από τα 12 θαλάσσια οικόπεδα υπολογίζεται μεταξύ USD 80 -100 δις⁵². Τα οικονομικά οφέλη που θα προκύψουν από την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων για το νησί και τους κατοίκους της θα είναι σημαντικότερα ,όπως η μείωση του κόστους παροχής ηλεκτρικού ρεύματος και του κόστους ενέργειας ,όπως η κατασκευή μονάδων υγροποίησης αερίων, αποθηκών και λιμένων, με αποτέλεσμα την αύξηση ξένων επενδύσεων στην χώρα και την ανάπτυξη της αγοράς εργασίας. Επίσης η θετική επίδραση στο ΑΕΠ της χώρας θα είναι σημαντική αν σκεφτεί κανείς ότι το ΑΕΠ τώρα ανέρχεται στα USD 24 δις και το κοίτασμα έχει αξία 4-5 φορές μεγαλύτερη⁵³.

Με την ανακάλυψη αυτής της μεγάλης φυσικής πηγής η Κύπρος και η οικονομία της αποκτά άλλη σημασία για την περιοχή, για την Ευρώπη αλλά και για την παγκόσμια αγορά ενέργειας.Τα κοιτάσματα φυσικού αερίου που εντοπίστηκαν,αλλάζουν ριζικά την οικονομική θέση της Κύπρου καθώς σηματοδοτούν μία σημαντική πορεία προς την μελλοντική αναπτυξιακής της πορείας.Η βιομήχανία του φυσικού αερίου όπως και η βιομηχανία

⁵¹ Διαδικτυακή πηγή: virvilis.gr/.../ΦΥΣΙΚΟ%20ΑΕΡΙΟ%20ΚΑΙ%20ΚΥΠΡΙΑΚΗ%20ΟΙΚΟ

⁵² Διαδικτυακή πηγή: virvilis.gr/.../ΦΥΣΙΚΟ%20ΑΕΡΙΟ%20ΚΑΙ%20ΚΥΠΡΙΑΚΗ%20ΟΙΚΟ

⁵³ Διαδικτυακή πηγή: virvilis.gr/.../ΦΥΣΙΚΟ%20ΑΕΡΙΟ%20ΚΑΙ%20ΚΥΠΡΙΑΚΗ%20ΟΙΚΟ

πετρελαίου είναι σημαντική για την οικονομική ευημερία μίας χώρας με άμεσα και έμμεσα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη αφού ενισχύει την ανταγωνιστικότητα της χώρας.

Να αναφερθούμε αρχικά στα άμεσα οφέλη που θα έχει η Κύπρος, σύμφωνα πάντα με μελέτες που έχουν γίνει. Για τις ανάγκες εξόρυξης του φυσικού αερίου υπάρχει ήδη έντονη δραστηριότητα στην ανάπτυξη της βιομηχανίας της Κύπρου για την δημιουργία μονάδων και εγκαταστάσεων υγροποίηση και αποθήκευσης του φυσικού αερίου, ήδη κολοσσοί όπως η TOTAL έχει συζητήσει το ενδεχόμενο εκμετάλλευσης κοιτασμάτων και την συνέχισι γεωτρήσεων. Η Ρωσική εταιρεία Gazprom έχει αγοράσει οικόπεδα στο λιμάνι της Λεμεσού, το οποίο βρίσκεται υπό κατασκευή, αξίας περίπου 10 εκατ. Ευρώ, για να εγκαταστήσει μελλοντικά τα γραφεία της.

Εκτός από τις εταιρείες που εκφράζουν έντονο ενδιαφέρον για τα κυπριακά κοιτάσματα, υπάρχουν κι άλλες προοπτικές ανάπτυξης σε πολλούς τομείς. Για παράδειγμα ως ενεργειακό κέντρο θα θεωρείται πλέον και οικονομικό κέντρο και θα ενισχυθούν οι επενδυτικές δραστηριότητες ξένων επενδυτών, με επακόλουθο την ανάπτυξη και ενδυνάμωση του τραπεζικού κλάδου, ο οποίος την παρούσα στιγμή βρίσκεται υπο κατάρρευση, μετά τις τελευταίες εξελίξεις τον Μάρτιο του 2013, όπου ο συγκεκριμένος κλάδος φαίνεται να αδυνατεί να σταθεροποιηθεί λόγω λανθασμένης διαχείρισης από τους αρμοδίους και λόγω της οικονομικής κρίσης η οποία έχει κατακλύσει το παγκόσμιο.

Επίσης αναμένεται ανάπτυξη και σε άλλες χρηματοοικονομικές δραστηριότητες, όπως στον τομέα των Real Estate. Αναμένεται λοιπόν να υπάρξει έντονο ενδιαφέρον για αγορά ακινήτων γύρω από τις εγκαταστάσεις του τερματικού σταθμού αλλά και στην περιοχή όπου θα θέλουν να δημιουργήσουν την έδρα τους εταιρείες. Παράλληλα θα υπάρξει ανάπτυξη στον κλάδο των υπηρεσιών, όπως λογιστικά γραφεία, δικηγορικά γραφεία και ασφαλιστικά γραφεία.

Ακολούθως θα υπάρξει ανάπτυξη σε νέους ακαδημαϊκούς κλάδους σπουδών, αυτό έχει ξεκινήσει ήδη από τα Κυπριακά πανεπιστήμια με σκοπό την εξειδίκευση ανθρώπινου δυναμικού για την κατάλληλη παροχή υπηρεσιών στην βιομηχανία της ενέργειας. Η αγορά εργασίας είναι ένας σημαντικός παράγοντας στην οικονομία ενός κράτους. Με την ενεργειακή

άνοιξη της χώρας και με τις προβλεπόμενες ανάγκες,θα δημιουργηθούν θέσεις εργασίας οι οποίες θα συμβάλουν σημαντικά στην μείωση της ανεργίας, η οποία μαστίζει την Κύπρο.

Η Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού ⁵⁴ έχει δώσει προτεραιότητα στην μελέτη για τον εντοπισμό αναγκών απασχόλησης και κατάρτισης που θα προκύψουν από την εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων στην Κύπρο.Με βάση την μελέτη αυτή εικάζεται ότι μέχρι το 2019 θα υπάρξουν άμεσες ανάγκες απασχόλησης σε διάφορους κλάδους,δημιουργούνται σημαντικές προοπτικές για την απασχόληση ντόπιου ανθρώπινου δυναμικού κυρίως στο στάδιο επεξεργασίας και παραγωγής του φυσικού αερίου.Πάρακατω παρουσιάζονται σε πίνακα ο αριθμός του ανθρώπινου δυναμικού με βάση τα στοιχεία της ΑνΑΔ.

⁵⁴ ΑνΑΔ, είναι ο αρμόδιος οργανισμός ανάπτυξης και επαγγελματικής κατάρτισης ανθρώπινου δυναμικού της Κύπρου.

<u>ΣΤΑΔΙΑ</u>	<u>ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ</u> <u>ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ</u>	<u>ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ</u> <u>ΝΤΟΠΙΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ</u> <u>ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ</u>
Ερευνα	40 άτομα ανα σκαφος σεισμικής ερευνας και στο κεντρο επεξεργασίας δεδομένων του σκαφους	Περιορισμένες
Διερευνητική Γεωτρηση	100 ανα πλατφορμα διερευνητικής γεωτρησεις	Περιορισμένες
ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ	140 άτομα	Περιορισμένες
Εξορυξη και μεταφορα	100 άτομα ανα μοναδα παραγωγής και επεξεργασίας	Καλες
Κατασκευή και εγκατάσταση υποθαλασσιων αγωγων	300 άτομα για την εγκατάσταση αγωγων απο το οικοπεδο 12	Περιορισμένες
ΕΞΟΡΥΞΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΣΤΗ ΣΤΕΡΙΑ	450 άτομα	Καλες
Κατασκευή τερματικού	4000 άτομα για ενα τρενο	Πολυ καλες
Λειτουργία τερματικού	400 άτομα	Πολυ καλες
ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	4000 άτομα	Πολυ καλες
Κατασκευή του δικτυου αγωγων	200 άτομα	Πολυ καλες
Λειτουργία του δικτυου αγωγων	30 άτομα	Πολυ καλες
ΔΙΑΝΟΜΗ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΗ	200 άτομα	Πολυ καλες

Συνολικές ανάγκες απασχόλησης ανα στάδιο και προοπτικές για απασχόληση του ντόπιου
ανθρώπινου δυναμικού.⁵⁵

⁵⁵ Αποτελέσματα έρευνας της ΑνΑΔ

Η ανάπτυξη αυτή στο τομέα του φυσικού αερίου,θα έχει ως αποτέλεσμα την ενίσχυση τομέων οικονομικής δραστηριότητας,όπως τομείς εκμετάλλευσης χημικών προϊόντων,τομείς κατασκευής υποδομών και αγωγών,τομείς εξοπλισμού μηχανημάτων,τομείς στέγασης και μεταφορών.Επίσης αναπτυξιακή πορεία αναμένεται να έχουν τομείς παραγωγής και εξοικονόμησης ενέργειας και τέλος δημιουργούνται νέα επαγγέλματα σε όλα τα επίπεδα.

Οι προοπτικές της οικονομίας της Κύπρου είναι ευοίωνες,με την σωστή στρατηγική και την σωστή εκμετάλλευση του ενεργειακού πλούτου ,εκτός απο άμεσα οφέλη δημιουργούνται και βάσεις για έμμεσα μελλοντικά οφέλη για την οικονομία.Μετα απο την έναρξη της ανάπτυξης της χώρας η αποκατάσταση εμπιστοσύνης στην Κυπριακή Οικονομία στους δανειστές της και στην αγορά ομολόγων θα είναι ένα μεγάλο βήμα για να την εντάξει σε οικονομικό κέντρο της Μεσογείου. Επίσης θα αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη στην καταθετική δραστηριότητα ξένων καταθετών κυρίως των Ρώσων αφού μεγάλο ποσοστό των καταθέσεων στις κυπριακές τράπεζες ανήκει σε Ρώσους επενδυτές.Μετά απο την κρίση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα του νησιού.Θα ενδυναμωθούν οι δραστηριότητες ξένων επενδύσεων σε πολλούς τομείς.Το εισόδημα θα αυξηθεί και όπως έγινε αναφορά και πιο πάνω θα ανάπτυχθει η αγορά εργασίας..

Οι αξιολογητικοί οίκοι προβλέπουν, χωρίς να μπορούν να προσδιορίζουν ακριβώς, ότι ακόμη και στα αρχικά στάδια η Κύπρος θα έχει υψηλά εισοδήματα μόνο από την αδειοδότηση των εταιρειών για την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων. Επίσης ότι τα εισοδήματα θα είναι τέτοια που θα μειώσουν τα ελλείμματα και θα οδηγήσουν σε επαναξιολόγηση της Κυπριακής οικονομίας από μέρος τους.

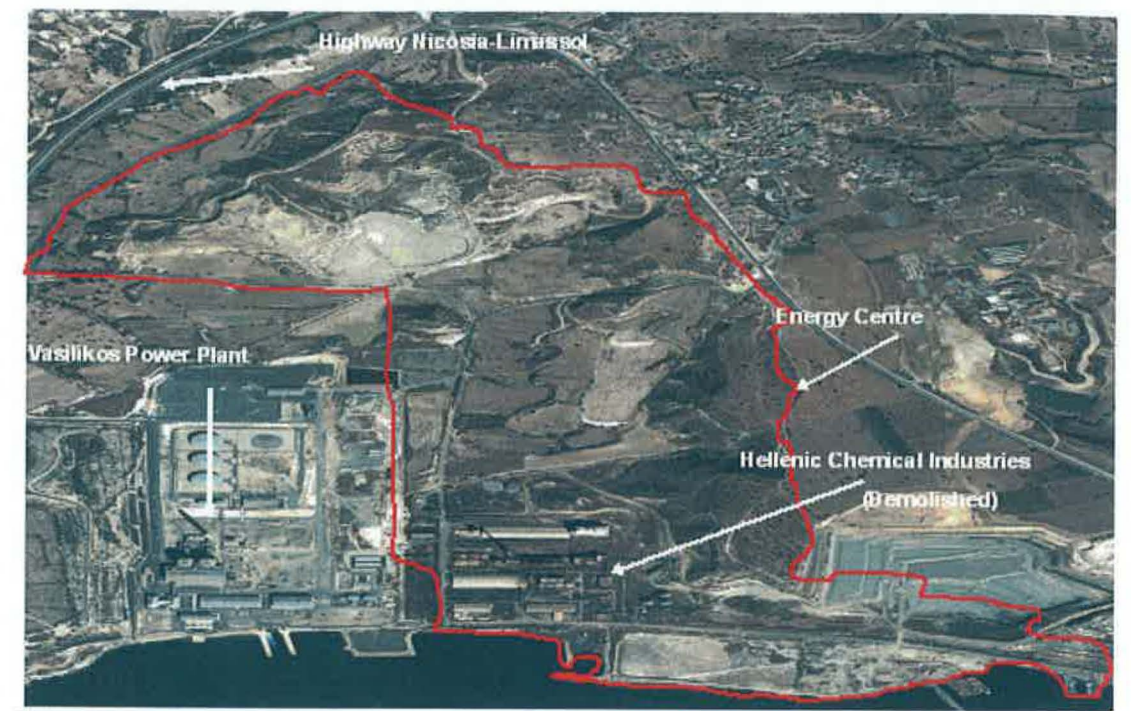
Συνοπτικά οι κύριες προοπτικές ανάκαμψης της Κυπριακής οικονομίας με βάση τον τομέα των υδρογονανθράκων θα είναι οι εξής:

- Μετατροπή της χώρας σε ενεργειακό κόμβο.
- Η χώρα θα γίνει εξαγωγέας ενέργειας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Στο βιομηχανικό τομέα θα δημιουργηθούν μονάδες παραγωγής υγροποίησης του φυσικού αερίου.
- Ενεργειακή αυτονομία της χώρας.
- Ανάπτυξη της οικονομίας και την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

- Δημιουργία ταμείου για την αποταμίευση των εσόδων από το φυσικό αέριο, το οποίο ταμείο θα συμβάλει στην ανάπτυξη της κοινωνικής ευημερίας των πολιτών.

Διερευνητικές Γεωτρήσεις

Περιοχή ανέγερσης Ενεργειακού Κέντρου στην περιοχή του Βασιλικού (Υπηρεσία Ενεργείας, 2012).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Συμπερασματικά η υπογραφή μνημονίου της κυβέρνησης με την τρόικα σηματοδοτεί μια νέα εποχή για την Κύπρο αφού η κυπριακή οικονομία και γενικά η Κύπρος σαν χώρα θα λειτουργούν πλέον κάτω από την επιτήρηση της τροϊκας, για τα επόμενα τρία χρόνια. Ταυτόχρονα ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Στήριξης θα λειτουργεί σαν μια ασπίδα προστασίας για την Κυπριακή οικονομία από κινδύνους που προκύπτουν λόγω της αδύναμης θέσης της οικονομίας μας, όπως για παράδειγμα η στάση πληρωμών, η κατάρρευση του τραπεζικού μας συστήματος, θα παρέχει τα απαιτούμενα κεφάλαια που χρειάζεται το δημόσιο για να συνεχίσει να λειτουργεί χωρίς προβλήματα, και θα παρέχει επίσης τα απαιτούμενα κεφάλαια για την ανακεφαλαιοποίηση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Και είναι επόμενο ότι η τρόικα θα είναι αμείλικτη, διότι μέλημα της είναι η διασφάλιση της κεφαλαίων των δικών της δανειστών, οφείλει να διασφαλίσει τα χρήματα των επενδυτών που τη δάνεισαν για να μπορεί να συνεχίσει να δανείζεται με χαμηλό επιτόκιο, για να μπορεί και αυτή να δανείζει με χαμηλό επιτόκιο τις χώρες που έχουν ανάγκη.⁵⁶

Το μοντέλο ανάπτυξης της Κύπρου στηρίχτηκε στον χρηματοπιστωτικό τομέα και στη φούσκα των ακινήτων. Οδηγήθηκε σε κρίσιμο αδιέξοδο με συνέπειες για τους πολίτες και την οικονομία της χώρας. Μέχρι το 2004 σύμφωνα με τον κύριο Ηλία Ιωακείμογλου, επιστημονικό σύμβουλο του Ινστιτούτου Εργασίας, η εξωτερική ζήτηση προκάλεσε ανάπτυξη. Η ανάπτυξη στηρίχτηκε στην εσωτερική ζήτηση. Η εξαγωγική δραστηριότητα μετά

⁵⁶ <http://alithia.com.cy/index.php/blogs/item/460-%CE%BD%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%81%CE%AE%CF%83%CE%BF%CF%85%CE%BC%CE%B5-%CF%84%CE%B9%CF%82-%CE%B4%CE%B5%CF%83%CE%BC%CE%B5%CF%8D%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%BC%CE%B1%CF%82>

το 2005 βρισκόταν σε μια διαρκή πτώση. Ωστόσο κρίνεται αναγκαίο η Κύπρος να δώσει έμφαση στον τουρισμό για να ισοσκελίσει τις σοβαρές απώλειες που θα έχει από την κρίση στο θέμα της ανεργίας αλλά και της κρίσης ρευστότητας που παρατηρείται λόγω της κρίσης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Στον πολιτικό κόσμο της Κύπρου παρόλα τα προβλήματα, στην πλειοψηφία υπάρχει μία κοινή πορεία όσον αφορά την εκμετάλλευση του ενεργειακού πλούτου. Η κατασκευή του σταθμού υδροποίησης του φυσικού αερίου στο Βασιλικό και η ενδυνάμωση της συνεργασίας με το Ισραήλ, διαμορφώνει αποτελεσματικά την εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας της χώρας. Την συγκεκριμένη στιγμή, αν η εξαγωγική προοπτική της Κύπρου έχει σαφή ευρωπαϊκό προσανατολισμό λαμβάνοντας υπόψιν την ήδη ανεπτυγμένη σχέση Λευκωσίας - Τελ Αβίβ, ενδυναμώνεται σημαντικά η προοπτική ενεργειακής διασύνδεσης Α. Μεσογείου και Ευρώπης σε μία βάση αμοιβαίου οφέλους.

Παράλληλα εαν η Λευκωσία μεσολαβεί στη διευθέτηση των διαφορών Ισραήλ-Λιβάνου και η Ελλάδα εντείνει τις προσπάθειές της για την εξεύρεση κοιτασμάτων φυσικού αερίου έτσι ώστε να καταστεί και αυτή παραγωγός χώρα, θα άνοιγε το δρόμο, ώστε να οικοδομηθεί μια διευρυμένη διακρατική σχέση (Ελλάδα-Κύπρος - Ισραήλ-Λίβανος) παραγωγής και διαμετακόμισης φυσικού αερίου προς την ευρωπαϊκή αγορά, καθιστώντας τη συμμετοχή μια ελκυστική επιλογή και για τα υπόλοιπα κράτη της Ανατολικής Μεσογείου (Παλαιστίνη, Αίγυπτος)⁵⁷.

Η οικονομική πολιτική της χώρας θα πρέπει να είναι αποτελεσματική με βασικό της άξονα τον εκσυγχρονισμό του κράτους και την δημιουργία ενός οικονομικού περιβάλλοντος, ελκυστικού για νέες επενδύσεις. Να δημιουργηθούν ευκαιρίες και κίνητρα για ανάπτυξη του επιχειρηματικού και βιομηχανικού τομέα. Το τραπεζικό σύστημα να ελέγχεται ορθολογιστικά για το συμφέρον του τόπου με ένα πιο ολοκληρωμένο ρυθμιστικό πλαίσιο. Τέλος, ένα βασικό στοιχείο της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας, είναι να δημιουργηθεί ένα οικονομικό μοντέλο βασισμένο στον παραγωγικό τομέα της ενέργειας.

⁵⁷ «Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ» Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων Τομέας Ρωσίας-Ευρασίας & Νοτιοανατολικής Ευρώπης

Η αποτελεσματική εκμετάλλευση του φυσικού αερίου,είναι μια ουσιαστική προοπτική για την ανάπτυξη της χώρας.Θα προσφέρει στην Κύπρο οικονομική ευρωστία και νέες θέσεις εργασίας.Παράλληλα η σωστή διαχείριση των εσόδων απο τα κοιτάσματα θα βελτιώσει την ρευστότητα της οικονομίας και ακολούθως θα ενισχύσει την οικονομική ανάπτυξη.